

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Γ΄.

Υ

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 14 ΤΟΥ ΗΠΗΡΙΑΗ 1912

Υ

ΑΡΙΘΜΟΣ 475

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ-
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΔΙΠΛΑ. Τὸ πρωτομαγιάτικο στεφάνι.

Μ. Γ. «Φοιτητικὴ Συντροφία».

ΤΑΚΗΣ ΜΠΑΡΛΑΣ. Εἰσόφρενο τραγούδι.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Ὁ Ποιητὴς καὶ ὁ Κριτικὸς (συνέ-
χεια).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ. Πολιτικὴ Ἐπιθεώρηση.

ΠΕΡΑΣΤΙΚΟΣ. Οἱ κληρικοὶ ἐπὶ θέατρο.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ. Μία ἀπάντηση.

Α. ΤΡΑΝΟΣ. Ἐνα φυλλάδιο.

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Η ΙΛΙΑΔΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΡΙΤΗ — ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΗ

Λάβαμε προχθές τὴν τρίτη ἔκδοση τῆς Ἰλιάδας τοῦ κ. Πάλλη, διαλεκτὰ τυπωμένη καὶ δεμένη ἐπὶ ἄγγλα. Ὅπως ἐπὶ τὴν τελευταία ἔκδοση τῆς Γραφῆς, τὴν προπέρσινη, ἔτσι καὶ ἐπὶ τὴν τρίτη ἔκδοση τῆς Ἰλιάδας ὁ κ. Πάλλης ξέφυγε καὶ τοὺς τόνους καὶ τὰ πνέματα — τὰ περιττὰ αὐτὰ μυγλιμπιδία τοῦ γραφτοῦ μας λόγου, — γιὰ μεταχειρίστηκε κατὰ καλλιτεχνικὰ κεφαλαία ψηφία, σὰ βυζαντινὰ, ποὺ δειχνουν τοὺς στίχους σὰ σκαλισμένους πάνου σὲ ἀρχαία πλάκα.

Ἡ ἔκδοση εἶναι στερεότυπη, ἀφιερωμένη καὶ τοῦτη, ὅπως καὶ ἡ δευτέρα ἔκδοση, «Τοῦ ἑκουστοῦ μου τοῦ Δασκάλου Ψυχάρη — Ὁ λόγος ὁ σὸς ἢ Ἄληθεια ἐστίν», καὶ στολίζεται μὲ μιὰ ὁμορφὴ φωτοτυπία ποὺ μᾶς δείχνει τὸν κ. Πάλλη ὅπως εἶτανε στὰ 1885, τὴ χρονιά, φαίνεται, ποὺ καταπίστευσε νὰ μεταφράζει τὴν Ἰλιάδα.

Ο ΨΥΧΑΡΗΣ ΣΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Εἶδαμε στὰ Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας «Des inscriptions et belles-lettres» πὺς ὁ Ψυχάρης σὲ δύο συνεδρίες τῆς ἀκαδημίας τούτης (24 τοῦ Φεβρουαρίου καὶ 2 τοῦ Μάρτη) διάβασε μιὰν ἀνακοίνωσίν του γιὰ τὴν ἀρχὴ τοῦ Δάμβδα στὸ Ἑλληνικὸ ἀλφάβητο.

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ (*)

Γ.

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ παρασπόμενον φύλλον)

Λέει κάποιον πρόσωπον τοῦ Μέτερλικχ σ' ἓνα δραματικὸν τοῦ ἀριστοῦργου: «Ζητῆς τὸ γαλάζιον τὸ ποῦλι, δηλαδὴ τὸ μεγάλο μουσικὸν τῶν πραγμάτων καὶ τῆς εὐτυχίας.» Τὸ ἴδιον ρῶτημα βάζει μὲ τὴν «Σκέψη» τοῦ ὁ ποιητῆς μου: Ποιὸς εἶναι τῆς ζωῆς ὁ ὀδηγητὴς, τῆς ἠθικῆς τὸ παράδειγμα, τὸ μυστήριον τῆς εὐδαιμονίας; Τί σώσει ἡμᾶς; Στὴν ἀνθρώπινη μοῖρα τί βαρύνει περισσότερο, σὰν κατὰ πῶς πολῦτιμο; Ἐστὶ θὰ ἔθετε τὸ ζήτημα ὁ πεζογράφος, ἔτσι θὰ τὸ πραγματεύεσταν ὁ φιλόσοφος. Ὅμως ὁ ποιητῆς ποὺ εἶναι ὁ *Βλέπων*, καὶ σέρνεται ἀπὸ τὴν δραματικὴν του μέθη, τὰ παρασταίνει ἐπὶ τῆς γλώσσας του μετουσιωμένα τάντικεῖμενα τοῦτα. Καὶ ἡ «Σκέψη» μᾶς προετοιμάζει γιὰ νὰ δεχτοῦμε τὰ «Μεγάλα Ὁράματα» τῆς Ἰδίας «Ἀσάλευτης Ζωῆς» γιὰτί, ὅσο κι ἂ δὲ φτάνει ἡ ἔκτασις τῆς «Σκέψης» ἔσα μὲ κείνα, εἶναι ἡ ἴδια τέχνη τῶν «Ἀλυσίδων» καὶ τοῦ «Ἀσκραίου», τῶν παινεμένων καὶ ἀπὸ τὸν ἐπικριτὴν τοῦ ποιητῆ μου. *Βλέπει* ἓνα πανιερὸν χέρι, ἔτοιμον γιὰ νὰ βλογήσῃ. Ποιὸς ὁ εὐλογητὸς; Καὶ περνᾷ ἀπὸ μπροστά του οἱ μεγάλες ἀντινομίαι τῆς ζωῆς, τοῦτες ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦ Ὁραίου, ἐκεῖνες ἀπὸ τὴν σφαῖρα τοῦ Ἀληθινοῦ, οἱ ἄλλες ἀπὸ τοῦ Ἀγαθοῦ τὴν πλάση. Ποιὰ θὰ εὐλογηθῆ; Καὶ ὅλες εἶναι, ὄχι γυμνά δνόματα, μὰ εἰκόνες, ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ παρασταθοῦνε, ἀπὸ τὸ κοντὺν ἐνὸς ζωγράφου, ἐνὸς Πυθῆ Δὲ Σαδάν, ἐνὸς Γκούζη. Τὰ θεόμορφα Φέγγη τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ρυθμοὶ ποὺ πλέκονται σὰν ἀραβουργήματα, τὸ Κρίμα ποὺ εἶναι *σκυλόμαρδο*, σὰ θεριὸν, καὶ ἡ Κακία *ἀκαθάρτη* σὰν Ἄρπυια, ἢ Ἀρετὴ *γαληνὴ* σὰν ἀγαλμα φειδιακὸν, ἢ Τέχνη μὲ τοὺς ναοὺς τῆς, ὁ Λόγος μὲ τὰ οὐράνια τόξα του.

Ἀπὸ δὴ τὰ λιγύζωα *λουλούδια* τῆς φύσης καὶ ἀπὸ κει τὰ *ἀρματα* τὰ θριαμβευτικὰ τῆς Ἰδέας, ποὺ μάχονται γιὰ τὸν ἴδιον τόπον ἐπὶ τὴν ἱεραρχία τῶν ὄντων. Τὸ παραστατικὸν καὶ τὸ καθολικὸν, στοιχεῖα τῆς ποιήσεως τούτης. Ὁ σοφὸς κρούει ὅλες τὶς πόρτας τοῦ Ἀπείρου. Στέκεται καὶ ρωτᾷ ὅλες τὶς Σφιγγας. Στὸ πλάϊ του ἓνας στρατιώτης δὲν κάνει τίποτε.

(*) Κοίταξτε ἀριθ. 472, 478 καὶ 474.

μοναχά ύπακούει· δὲν εἶναι πῶς κοντὰ νὰ λύσῃ τὸ μέγα πρόβλημα τῆς Εὐτυχίας ; Τὸ φυτὸ ἢ τὸ πουλὶ στέκεται σὲ ψηλότερο σκαλοπάτι στὴ σκάλα τοῦ κόσμου ; Ὁ ἐπιστήμονας ἀσφαλισμένα τοποθετεῖ. Ὁ ποιητῆς διστάζει· ξαγαφάχνει, σὺν πρωτόβλεφτα, τάντικειμενα, σὰ νὰ τάγναντεύῃ γιὰ πρώτη φορὰ μέσα στὴν πρώτη μέρα τῆς δημιουργίας. Ὁ φτερωτὸς ὁ νοῦς, ὁ ὀρθολογιστῆς, ὁ ἀριστοκρατικὸς, ὁ Ἀθηναῖος, ὁ Νιτσιανός, — ἢ ὁ ἀστοχαστος, ὁ ζώνοντας τῆ ζωῆ τοῦ φυτοῦ, ὁ μὲ τὰ ψυχόρμητά του καὶ μόνο, ἓνας μουζικός, καθὼς θὰ τὸν ἔβαζε πῶς ἀπάνου, προτιμώντας τον, ἓνας μαθητῆς τοῦ Τολστόν; Παντοῦ ἢ εἰκόνα, ἢ μεταφορά, ἢ προσωποποίηση, τὸ σύμβολο, ἢ πλαστικὴ ἔκφραση, συναλλασμένη μὲ τὴ μουσικὴ ἀοριότητα, καὶ καμιὰ φράση ποῦ νὰ θυμίζῃ τὴν πεζολογικὴ διατύπωση. (Μὰ καὶ τοῦτο σχετικὰ πάντα κι ὅσο εἶναι μπορετὸ στὸ Λόγο· ὁ Λόγος καὶ στοὺς πῶς αἰθερόπλαστους στίχους, πάντα, δὲν εἶναι ἡχος· δὲν τοῦ βλεῖ νὰ ξεχάσῃ πὼς γειτονεύουν καὶ συνορεύουν, καί, κατὰ τὴν περίστασι, συναλλάσσονται, μέσα του κρίσις καὶ συγκίνηση, ποίηση καὶ πρόζα. Ὁ Νόμος ποῦ εἶν' ὄλος μάτι, ἀγνάντια του ἓνας τυφλὸς Ἐρωτας. Ἐδῶ ἓνα κρυφὸ μονοπάτι ποῦ κάποιοι τρεμοψάχνουνε, παραπέρα μιὰ πλατύτατη ρούγα γιὰ τὰ στέρεα γοργοπεράσματα. Ἡ Ζωή, σὺν ἄρρωστη γυναίκα, ποῦ ὄνειρεύεται μιὰν ἀποθέωσις σ' ἓναν Ὀλυμπο μὲ τὸ θάμα — γάλα ποῦ θὰ τὴ θρέψῃ καὶ θὰ τὴν ἀνεβάσῃ γερῆ στὸν οὐρανὸ τῆς. Κι ἀπάνου ἀπ' ὄλα ἢ Σκέψῃ, ὄχι πιά τὸ θαμποσύγνεφο στὰ μάτια τοῦ μικροφάνταστου, ἢ ψιλὴ ἔνοιαι στὸ νοῦ τοῦ πεζοῦ, μὰ ἢ *ὄνειροστέφανη Κόρη* ποῦ πάντα μαλλώνει μὲ μιὰν *αἰμοστάλαχτη ἀντρογύναια*, ὁ ἄγγελος ποῦ παλαίβει μ' ἓνα γίγαντα. Ὁ ἀνθρωπομορφισμὸς ὁ θεῖος. Ἡ δημοτικὴ γλῶσσα ποῦ σὲ ὄλα δίνει τὴ ζωῆ. Μὰ ξεχωρίζουν ἢ δημοτικὴ γλῶσσα, ποιητικὴ, εἰκονογραφικὴ καὶ ἢ τέχνη τοῦ ποιητῆ. Ἡ μυθοπλαστικὴ φροντίδα, τελευταῖος σταθμὸς τῆς ποιητικῆς ἐνέργειας κι αὐτοῦ δείχνηται

Εἶναι ἢ γνώμη μου. Κανένα δὲ θέλω νὰ ὑποχρεώσω νὰ τὴν παραδεχτῆ. Τέτοιο τὸ κοίταμά μου. Σὰς παραδίνω τὸ κλειδί γιὰ νὰ νοήσετε τὸ χτίριο τοῦ ποιητῆ καὶ νὰ μπῆτε μέσα. Ἀπὸ σὰς, βέβαια, κρέμεται πάντα νὰ σκηματίσετε δικὴ σας γνώμη γιὰ τὸν ποιητὴ τοῦτο· μπορεῖ νὰ μὴ σὰς φανῆ ἀξίος νὰ τὸν πάρῃ κανεὶς γιὰ παράδειγμα, μπορεῖ τὰ στοιχεῖα ποῦ σὰς ἀνάφερα νὰ τὰ εὑρετε σὲ ἄλλους ποιητῆς ἐντελέστερα, γοητευτικώτερα· μὰ πρῶτ' ἀνάγκη νὰ τὰ νοήσετε τὰ στοιχεῖα τοῦτα, γιὰ νὰ ἔχετε δικαίωμα νὰ τὸν κρίνετε, καθὼς θέλετε. Τὸ μέγα πρόβλημα ποῦ θέλουν ὅσοι πιστεύουνε στὴν πρόδο κι ὅσοι ὄνειρεύονται τὴν παγκόσμια εἰρήνη, καὶ ἢ πίστη τῶν ἄλλων πρὸς τὸ γραμπάλισμα τοῦ κόσμου πίσω καὶ μπροστά, στὰ χάλαστα μοιρόγραφα τοῦ πόλεμου πατέρα τῶν πάντων, συγκεντρωμένο σὲ δυὸ σύμβολα : *«Κρίνω ἢ ρομφαία θὰ κρατᾷς ;»* Καὶ μὲ τὴν τελευταία του στροφή συνοψίζοντας τὴν ἰδέα του ὁ σκεπτικιστῆς ποιητῆς σὲ μιὰ τελειωτικὴν εἰκόνα, ἐκφράζει — δὲν ἐκφράζει — βλέπει τὴν παντοδυναμία τῆς Σκέψῃς μέσα στὸ τραβοπάλαμα τῆς *ὄνειροστέφανης Κόρης* μὲ τὴν *αἰμοστάλαχτη Ἀντρογύναια*,

— τὴν πίστη, τὴν ἐνέργεια, — ἀτελείωτο, καὶ πέρ' ἀκόμ' ἀπὸ τὸν κόσμο ποῦ θάχῃ ρέψῃ. Κ' ἔτσι πλέκεται τὸ τραγούδι τοῦτο, μὰζὶ ἀπλωμένο καὶ συγκεντρωμένο, παρουσιάζοντας σὰ μέσα σὲ μιὰ τοιχογραφία πολὺπλευρῆ καὶ μὲ λῆξις παράστασις τὴν ἰδίαν τὴν ἰδέαν· στερηφογυρίζοντας τὴν ἰδέαν, μὰ πάντα σφηνώνοντας κάθε παράστασις σφιχτὰ καὶ μὲ τὰ σκῆματα τῆς ποιητικῆς ἔκφρασις, ποῦ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸ σύντονο κι ἀπὸ τὸ ἐντονο μέσα στὴν πλατυρρημοσύνη· ἓνας πλουσιοθερμεμένος λακωνισμὸς, ἀν ὁ χαρακτηρισμὸς μου ἐπιτρέπεται, σὲ τριάντα ἔξι στίχους, ἐκεῖ ποῦ ὁ πεζογράφος θὰ ἤθελε νὰ ξεδέψῃ πολλές πολλές σελίδες σὲ δεκάδιπλον ὄγκο, γιὰ νὰ πῆ στὴν πεζὴ φιλοσοφικὴ γλῶσσα τὴν ἰδίαν ἰδέαν.

Στὸ περίφημο τῆς «Καμπάνας» ποίημά του ὁ Σίλλερ λέει : «Ἄς εἶναι φωνὴ ἀπὸ τὰ ὕψη, τὸ στόμα τῆς τὸ μεταλλικὸ ἄς εἶναι ἀποκλειστικὰ ἀφιερωμένο στὰ σοδάρὰ καὶ στὰ αἰώνια.» Μὲ τοὺς στίχους τούτους ὁ Ἐγγελοσ μέσα στὴν «Ποιητικὴ» του χαρακτηρίζεται τὴν ποίησις ποῦ ὀνομάζεται φιλοσοφικὴ. Κ' ἐδῶ στέκει νὰ σὰς θυμίσω τὰ λόγια τοῦ μεγάλου τούτου καλολόγου, ἐκεῖ ποῦ ἴσα ἴσα μιλεῖ γιὰ τὰ ποιήματα ἐκεῖνα τοῦ Σίλλερ, ποῦ δὲν εἶναι, λέγει, οὔτε τραγούδια, οὔτε ὄδες, οὔτε ὕμνοι, οὔτε σονέττα, οὔτε, σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχαία σημασία, ἐλεγείες. Ἡ οὐσία, μέσα στὴν ὑπόθεσις τῶν ἔργων τοῦ εἰδους τούτου, εἶναι ὁ μεγαλονόητος στοχασμὸς. Μὰ ὁ ποιητῆς τοὺς δὲν παρουσιάζεται παρασυρμένος ἀπὸ διθυραμβικὴν ὄρμη, οὔτε στὴν ἔμπνευσή του φαίνεται πὼς παλᾷ μὲ τὸ μεγαλεῖο ποῦ κλεῖ τὸ θέμα του. Μένει κυρίαρχος ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη στὸ θέμα του, τὸ ἀναπτύσσει ἀπ' ὄλες του τίς ὕψες, μὲ τὴ δύναμη τοῦ ἴδιου τοῦ ποιητικῆς στοχασμοῦ· καὶ μὲ καρδιά γιομάτη ἀνάτασις, καὶ μὲ ματιάς ἀπλωσιὰ μεγαλόπρεπη, μὲ δύναμη καὶ γλώσσας καὶ εἰκόνων δρμητικῆς, τὸ ἐκφράζει τὸ θέμα του σὲ ὕψος γεμάτο ὕψος καὶ ἀρμονία, σὲ ρυθμούς καὶ σὲ ρίμες, πῶς πολὺ ἀπλά, μὰ χτυπητὰ. Ἐτσι μιλεῖ ὁ Ἐγγελοσ γιὰ τὴν φιλοσοφικὴν ποίησις τοῦ Σίλλερ. Καλὰ γνωρίζω πὼς γιὰ πολλὸν καιρὸ, κι ἀπὸ τὴν ἀφορμὴ τοῦ πρωτομέγεθου καὶ ὅσο πάει πῶς λαμπεροῦ στοὺς ὄρζοντες ἄστρου τοῦ Γκαίτε, καὶ ἀπὸ τὴν ἀποκλειστικὴν, καθὼς πάντα τυχαίνει, ἐπενέργεια, ὄρισμένων καλολογικῶν ἀρχῶν, ὁ πλανήτης τοῦ εὐγενικοῦ ποιητῆ τῆς «Καμπάνας» εἶχε χλωμιάνει, καὶ κατάντησε μὲ κάποιον σὺν καταφρονετικὸν τόνο νὰ μνημονεῖται καὶ νὰ παραμερίζεται ὁ σιλλερικὸς λυρισμὸς, σὰ μιὰ πραγματεία ἀπὸ παννὶ ῥητορικῆς, ὄχι καὶ τόσο φίνας. Μὰ τώρα, ἀπὸ καιρὸ, ἢ ποίησις τοῦ Σίλλερ ἀρχίσει νὰ βλέπεται μὲ ἄλλα γυαλιὰ, καὶ τοῦ πλανήτης ἢ λαμπεράδα νὰ ξανακαθαρίζεται, ἀπὸ τὴν ἐργασία τῆς κριτικῆς πάλε, ποῦ, βέβαια, ξεγράφοντας ἔτσι χοντρικὰ τὸ Σίλλερ, θὰ ἔπρεπε, ἀκολουθώντας τὴν λογικὴν τῆς, νὰ σῶσῃ ἀπὸ τὸ χάρτη τοῦ μεγαλοστόχαστου φιλοσοφικοῦ λυρισμοῦ χαριτόδρυτες καὶ δοξασμένες πολιτείες μὲ ὀνόματα, σὲ ὄλες ἀνάμεσα, Σέλλεϋ, Οὐγκώ, Λεοπάρδη, Δανούντσου, Σόεμπορν, Μέρεδιθ, Walt Withman, Verhaeren, καὶ ἄλλων. Μὲ συγχωρεῖτε γιὰ τὸ παραστράτισμα. Τὸ ποίημα τῆς «Σκέψῃς» ποῦ σὰς ἀνάλυσα, σὰς ἀφίνω νὰ κρίνετε

ἔσεις ἂν εἶναι τῆς ὁμορφιάς τῶν ἔργων πού χαρα-
χτήρισε ὁ Ἐγγελοσ, μιλώντας γιὰ τὴ φιλοσοφικὴ
ποίησι τοῦ Σίλλερ· μὰ ξέρω πὼς εἶναι τῆς ἴδιας
φύλης, κι ἂς εἶναι τῆς σειρᾶς ἀπὸ τοῦσ «Στίχουσ σὲ
γνωστὸ ἦχο», βγαλμένουσ μέσ' ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ ποιη-
τῆ κι ἀπὸ τὴν καρδιά του, ὅσο κι ἂ δὲν τὸ ὑποψιά-
ζεται ὁ ἀπρόσεχτοσ.

(Ἀκολουθεῖ)

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΞΩΦΡΕΝΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

L' amour est la joie
la joie est l' amour.....
SHUMANN

..Καὶ γύρω ἢ πλάστρα ἢ Ἀνοιξη, νιούσ πλάθει κόσμους·

[γύρω

κάτι σὰ χᾶδι ἀπλώθηκε καὶ κάτι σάμπωσ μῦρο...

Κ' οἱ κάμποι μάγια ντύθηκαν. Κι ὀλούθενεσ ὀμάδι
οἱ Πόθοι φτερουγίζουνε...

Κ' ἢ Δήμητρα τὸ πλουμιστὸ ἀπλώνει τῆσ μαγνάδι
ἀπὰ στῆσ Γῆσ τ' ἀπέραντο κρεβάτι τῶν δργίων....

Γύρ' ἀγκαλιέσ παντοῦ θωρεῖσ, οὔθε τὸ μάτι πέφτει....

Κι ἀγάπεσ καθρεφτίζονται στῆσ λίμνησ τὸν καθρέφτη
παθητικέσ, ξαδιάντροπεσ....

Καὶ φλογοκαίγεται ἢ Γῆσ, στὰ πυρωμένα τὰ φιλιῶ
πού ἀπὸ τὸ Γῆλιο ἔχει πάρει....

Κι ὀλόθαμπο εἶναι τὸ Φεγγάρι
σάμπωσ δνειροφαντασιᾶ.....

Γύρα κισσοι κι ἀγρόαπέλεσ λάγνα σφιχταγκαλιάζου
κορμᾶ πλατάνων γέρικα. Καὶ λιώνει στὸ λιοπύμι
τῶν μπουμπουκιῶν ἢ παρθενιά....

Κ' οἱ Ἀγάπεσ μὲ τοῦσ Ἐρωτεσ μέσ' τίσ βραγιέσ γιορ-
[τάζου

ξέφαντο πανηγύρι.

Καὶ πέρα — τὰ βοσκοπούλα πετώντασ τὴ φλογέρα
θωρᾶνε τοῦσ καὶ στέκου

μὲ λαγγεμένο τὸ κορμί....

Καὶ γύρα τοῦσ, τρικυμιστοῦσ χορούσ, Νεραΐδεσ πλέκου..

Καὶ στένου
Χαρωπὴ γιορτῆ, οἱ Φαῖνοι κ' οἱ Σατύροι
-στῆσ Ἀνοιξησ τὸν ἐρχομό, στὸ διάβα τοῦ Χειμῶνα-
Καὶ φλάμπουρα καὶ φλάμπουρα, στὸ λάγνο πανηγύρι,
ἢ Παπαρούνα ἢ ἄλικη, κ' ἢ τροφαντῆ Ἀνεμῶνα....

..Κι ἀκαρτερεῶν οἱ ὁμορφονιοὶ τίσ κόρεσ γιὰ ξεφάντωμα
στοῦσ λόγγουσ καὶ στὰ δάσα....

Καὶ τὰ κρεβάτια ἀκαρτερεῶν τὰ πλαστοουργὰ γιορτάσα
στρωμένα μὲ ροδόφυλλα....

ΤΑΚΗΣ ΜΠΑΡΛΑΣ

ΤΟ ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑΤΙΚΟ ΣΤΕΦΑΝΙ

Μαραμένο τὸ στεφάνι πού πλέξαμε μαζί. Μα-
ραμένο, μὰ ἢ κρυφὴ μοσκοβολιᾶ τῶν τριανταφυλ-
λιῶν πού κόψαμε μπουμπούκια, ζωντανεύει ἀκόμα
καὶ φτάνει ὡσ ἔμασ σὰ θύμηση δειλή, ἔταν ἀγέρας
ἀνεμίζει τὸ στεφάνι, κρεμασμένο στὰ σίδερα τοῦ
μπαλκονιοῦ.

Θυμάσαι; Εἶσου καθισμένοι τὸ δειλινὸ ἐκεῖνο
τῆσ παραμονῆσ τοῦ Μᾶη, σὲ μιὰ κόκκινη πολυθρό-
να μὲσ τῆ μεγάλη κάμαρα τῆ ροδοπέλινη πού ἄ-
νοιγαν τὰ πλατεῖὰ τῆσ παράθυρα στὸ μεγάλο κῆπο
τοῦ ἐξοχικοῦ μου σπιτιοῦ.

Εἶχεσ ἀκκουμπισμένο τὸ καστανὸ κεφάλι στῆσ
πολυθρόνασ τῆ ράχη καὶ δὲ μιλοῦσεσ.

Πόσο βαρεῖὰ τὰ βλέφαρά σου εἶτανε.

Βαρεῖὰ κι ὀλόχλωμα σὰν τ' αὐγινά, σὰν τὰ λευ-
κὰ ροδόφυλλα πού κλειοῦνε ἀκόμα μέσα τοῦσ δνει-
ράτων καημοῦσ.

Καὶ τὰ χέρια σου, τὰ κάτασπρα κι ἀχνότατα
χέρια σου, ξαπλωμένα ἔμεναν ἀπάνω στὸ πορφυρὸ
βελουδο τῶν χειρῶν τῆσ πολυθρόνασ. Καὶ σὲ κοιτά-
ζα καὶ μὲ κοιτάζεσ κ' εἶταν ἀγέρας γύρω μασ βα-
ρὺσ καὶ μοσκοβολισμένοι εἶταν ἀπὸ τοῦ περβολιοῦ
τὴν πλατεῖαν ἀνάσα.

Πόσο χλωμά πού εἶτανε τὰ χέρια σου καὶ τὰ
μακριὰ τοῦσ δάχτυλα στάζανε μόλισ σὲ νύχια ἄ-
παλορόδινα. Ὅλο τοῦσ τὸ αἶμα σὰ νὰ τὸ ρούφηξε
φαίνονταν τ' ὄρατο βελουδο τὸ πορφυρὸ πού δέχτη-
κε τὸ χᾶδι τοῦσ, τ' ὄρατο βελουδο τ' ἀπαλὸ πού ἔ-
γινε ἕνα μαζί τοῦσ στῆ γλύκα τ' ἀναγκαλισμοῦ.

Κ' ἔτσι καθὼσ σὲ κοιτάζα τὸ δειλινὸ ἐκεῖνο τ'
ἀμίλητο καὶ συλλογισμένο, μ' ἔκανε καὶ πονοῦσα ἢ
χλωμάδα τῶν ξαπλωμένων σου χειρῶν, καὶ ζηλιάρα
ἤθελα νὰ σοῦ φωνάξω νὰ τὰ κρύψησ γιατί ἐνοιωθα
νὰ βαραινῆ ἀπάνου τοῦσ ἢ θύμηση τῶ χαϊδιῶνε τοῦ
βελουδοῦ, σὰν πορφυρὸ ἡλιοδασίλεμα, σὰ μόσχοσ πού
ναρκῶνει.

Καὶ σηκώθηκα γιὰ τὴ ἀνάσα μου εἶτανε βαρεῖὰ
κ' εἶταν σασιτισμένοσ ὁ νοῦσ μου.

Καὶ σίμωσα τὴ γυαλένια πόρτα πού βγαίνει στὸ
μεγάλο περβόλι, καὶ στάθηκα βουδῆ μ' ἀκκουμπι-
σμένο τὸ μέτωπο πάνου στὸ τζάμι τὸ ψυχρό.

Κ' ἤρθεσ ἀργὰ κι ἀθόρυδα καὶ πονετικά κοντά
μου. Καὶ μαζί κατεδήκαμε τὴ σκάλα τὴν πλατεῖὰ
καὶ περπατήσαμε μαζί στὸν ἀνθισμένο κῆπο.

Εἶμασταν ζωντανοί, εἶμασταν φαντάσματα, δνει-
ρευμάσταν, δὲν ξέρω. Σὰ μιὰ ἀνοιξιᾶτικη πνοὴ διά-
βαινε ἢ Νιότη μου μὲ τ' ἀνάλαφρο φτερο τῆσ Ἀ-

γάτης, γλιστρώντας άπάνου στα λουλουδιμένα δρομάκια του περβολιού.

Ξάφνου στάθηκες· και τίναξες τη νάρκη άπάνουθέ σου κι άπ' τ' άραειά τ' ά βλέφαρα κι άπ' τ' ά χλωμά σου χέρια, και μούπες τ' ά στεφάνι μας ν' ά πλέξουμε. Μ' ές τ' ά μεγάλο περβόλι φούντωναν τ' ά δέντρα κ' ένα κυπαρίσι σήκωνε κοντά σου τ' ά περήφανο κορμί του.

Μπροστά του όρθός, φαινόσουν σ' ά ν' ά παράδειγαινες μ' αυτό στ' ά βεργολιγερό τ' ά κορμιού, στ' ά λεβέντικο τ' ά σείσμα. Τ' ά άγεράκι σιγανέμιζε τ' ά κυπαρίσι, τ' ά κορμί σου, και τήν καστανή τήν τούφα τήν άνυπότακτη τ' ά ώραίω σου μαλλιών. Κ' έταν τ' ά σγουρά μαλλιά σου π' ά στεφανώνουν τ' ά ψηλό και κάτασπρο μέτωπό του, π' ά κλείνει μέσα του λαμπερόχρωμες άνατολές όνειρων και γέννησες εύγενικές ώραίων στοχασμών, έταν σ' άν πυκνή περιπλοκάδα π' άνου στ' ά φιλιτσένιο πύργο τ' ά παραμυθιού π' ά κλείνει μέσα του ζηλότυπα τ' ά δράματα τ' ά π' ά πλάνα.

Σ' ά κοιτάζα, άγαπημένε. Και τ' ά Μαγιού ή άυγινη άξένοιαστη χαρά κι ό δειλινίσιος βαθός στοχασμός, συχνοπερνούσαν τ' άρα μες τ' ά γλυκά σου μάτια.

Κ' έσκυβες κάπου κάπου, και τ' ά λευκά σου χέρια, ίδιες πεταλούδες, τρυγούσαν τ' ά λουλούδια.

Κι ό, τ' ά σκύψιμο έκαίνο τ' ά νέου σου κορμιού, τ' ά άδήγητο σ' ά όμορφιά, με τήν άπλη και σδαρή και βαθύτατη άρμονία π' ά έψαλναν όί καλοσυρμέγες του γραμμές.

Και π' άθησα για μ' ά στιγμή ν' ά κάμω άθάνατη τήν όμορφιά σου και τή ν' ά ν' ά ν' ά σου.

Κ' ή θλίψη ήρθε ξαφνικά, και τ' ά άδ' άηξε μ' ά μαχαίριά, τ' ά σουχτερή μαχαίριά στην καρδιά μου.

Άπό π' άνου σου τ' ά κυπαρίσι έγερνε μαλακά τήν εύκολόλυγιστη κορφή του, και σ' ά συμμένους τρυγούσες τ' ά λουλούδια.

Γιατί σ' ά συμμένος ;

Άγαπημένε μου ! Άν μπορούσες ν' ά τ' ά ξεπεράσης και ν' ά τ' ά κοιτάξης άπό ψηλά έσύ !

Σ' ά κοιτάζα, σ' ά κοιτάζα βαθεία και περπατούσαμε π' ά π' ά π' ά π' ά, κι όλα τ' ά κήπου τρυγήσαμε τ' ά λουλούδια. Πολλές φορές άπαντήθηκαν τ' ά χέρια μας μες τ' ά κλαδί γυρεύοντας τ' ά ίδιο τριαντάφυλλο ν' ά κόψουν, και πολλές φορές τρυπήθηκαν τ' ά δάχτυλά μας άπό τ' ά άγκάθι τ' ά ίδιο.

Και π' άξ' άμε τ' ά Μαγιάτικο στεφάνι μαζί κι άπ' όλα τ' ά λουλούδια π' ά μ' άς έδινεν ό κήπος. Κ' έταν όλα τ' ά χρώματα σ' άμιγμένα στ' ά στεφάνι κι όλες έταν όί μυρουδιές.

Κ' έταν ουλούδια κάτασπρα σ' άν τήν παρθενιά μας και ροδινά και μενεξελιά κι όλόχρυσ' ά σ' άν τ' ά έ-

νείρά μας, κι όλικά αίματώμένα σ' άν τ' ά πρωτόγνωρους πόθους μας έταν.

Κ' ύστερα περάσαμε τ' ά στεφάνι άπό τ' ά χέρια και κρατηθήκαμε με τ' ά άνθοφόρα χέρια άπό τή μέση.

Μάτσα φωτερ' ά όί άχτίνες τ' ά ήλιού όί στερνές, σπούσαν κ' έλυωναν σ' ά κλώνια τ' άν δεντρών και σ' άν άνθών τ' ά φύλλα.

Κι όλα τ' ά λουλούδια γύρω μας γινήκαν θυμιατήρια. Κ' έταν πράσινα κι άργυρά και χρυσά και κόκκινα θυμιατήρια π' ά έστελναν ψηλά κι όλόγυρα τή μοσκοβολημένη άνάσα τους λιθανωτό.

Και γιόρταζεν όλος ό κήπος χωρίς φωνή.

Κ' έταν ή χαρά βαθεία κι άμίλητη σ' ά δέηση, και φάνταζε ή Χαρά σ' ά φ' άς και χρώμα, σ' ά μ' άρ-τσα θριαμβική.

Π' άς μ' άς λήγωνε ή μοσκοβολιά τ' ά περβολιού π' ά άποκοιμούνταν τ' άρα στ' ά σουρούπωμα. Κι άπό τ' ά κάγκελα φαινονταν π' άρα τ' ά χωράφια. Και βγήκαμε άπό τήν πόρτα τήν καγκλωπή κι όξω σταθήκαμε κάτω άπό μ' ά μηλιά π' ά γερνε φορτωμένη.

Γύρω μας ψυχή. Ός μακριά μονάχα έφευγαν σ' άκυφτά τ' ά σπαρμένα χωράφια και σ' άδόνονταν συλλογισμένα κάτω άπό τ' ά βραδινό ούρανό, κάτω άπό τ' άν Άποσπερίτη π' ά γλυκολαμπύριζε, ίδιο καντήλι όλόχρυσο μες τή μεγάλη εκκλησιά.

Μ' ά ήσυχία θαμπή και θλιμμένη όλόγυρα. Μονάχα τ' ά μ' άλα χρυσοκοκκίνιζαν άπάνου άπ' τ' ά κεφάλι μας στ' ά σταχτερό τ' ά σ' άθαμπο.

Κοντά σου. Και δ' άν έδλεπα τ' ά μάτια σου γιατί καθισμένος τ' άρα χαμηλά, τ' ά βλέφαρά σου κρατούσες χαμηλωμένα κοιτάζοντας έπίμονα τ' ά δροσερό στεφάνι π' ά κρέμονταν σ' ά χέρια μου, σ' ά κάτασπρά μου χέρια.

Κρατούσες χαμηλωμένα τ' ά μάτια, μ' ά έγώ μ' άντετα σ' ά σκοτεινά τους βάθια ν' ά γοργοδιαβαίνουνε λεπιδόφλογες συλλογές. Τ' ά χαμηλώνες για ν' ά μ' άν τις ιδ' ά, μ' ά έγώ τις μ' άντετα γιατί ένοιωθα άπάνου μου τή δυνατή τους φλόγα.

Κοντά σου. Και δ' άν άκουα τήν άνάσα σου. Μόνο τ' ά χείλη σου έδλεπα χλωμά ν' ά σ' άγοτρήμουν σ' άν τ' ά φυλλαράκια τ' άν ρόδων π' ά κρατούσα.

Κι όλη τ' άς ώρας ή θλίψη με τ' ά λ' άιζε άνάλαφρα και με συνεπήρε. Κ' είμουν σ' άν ένα π' άύπουλο μες τή μεγάλη άπλωσιά τ' ά χωραφιών, κάτω άπό τ' άν ούρανό τ' άν άπέραντο. Σ' άν ένας στεναγμός φλογέρας βραδινής στ' ά άπειρο μέσα.

Κ' έγινα ένα με τ' ά θαμπόφωτο τ' ά χωραφιού, π' ά έφευγε και σ' άρόνονταν συλλογισμένο, και ξεψυχούσε στ' ά μακρός εκεί κάτω, σ' ά πόδια τ' ά Άποσπερίτη, με τή γλύκα τ' ά π' άθυμητου χαμού...

Π' άσα μ' ά θυμίζει τ' ά μαρμαμένο έτούτο τ' ά Μαγιάτικο στεφάνι.

ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Φίλε «Νουμά»,

Στο στερνό σου φύλλο πήρε το μάτι μου τη δήλωση που ξανακάνεις πώς οι κριτικές που δημοσιεύεις φανερόνουνε τη γνώμη εκείνων, που τις υπογράφουν, και δε δυσπιστώ καθόλου, γιατί αν ή με τον τίτλο «Κριτικά Σημειώματα» έμπαθής πολεμική που κάνει ο κ. Γ. Ν. Πολίτης στο έργο μου, αντιπροσώπευε τη γνώμη του «Νουμά», δε θα με είχε συνεργάτη του κι ούτε θα φιλοξενούσε το άρθρο του ποιητή Ρήγα Γκόλφη που έπαινα κ' υπερασπίζει με τόσο θάρρος το στερνό μου βιβλίο, με κίνηνο να δεχτεί όλα τα βέλη απάνω του, όλων των άλλων που με αρνιούνται με τόσο πεσιμα. 'Ο «Νουμάς» είναι λεύτερο βήμα και γι' αυτό θα μου φιλοξενήσει πάλι τις γραμμές μου αυτές.

Χρόνια τώρα ξερνοῦν ώρισμένες στήλες εφημερίδων, ώρισμένοι συντάχτες, πρώην τοιγαράδες του κ. Τσανακλή, αυτά που ο κ. Γ. Ν. Πολίτης έρχεται ν' άναμασσήσει με άξιωση κριτικού. 'Η διαφορά είναι, πώς ενώ οι βριστές εκείνων είναι συνειθισμένες δημοσιογραφικές, αυτούου είναι σκεπασμένες με τη δημοτική, με τον Κάραλ'λ (κριτικός που ξεθύμανε πιά) με το *αλώνιο Μυστήριο*, με τις *έννοιες*, με το *άγνάτια στη Φύση άλάιαιρη* (;) με το *Καινούργιος Άνθρωπος μιλάει*, και τα τέτια· μα προπάντων με τις *έννοιες* και με τις διπλές και τρίδιπλες *έννοιες*.

Ύστερα πάλι βρίσκει καταφύγιο στο Σολωμό και δημοκοπά σε βάρος του όπως το κάνουν όλοι οι νεοέλληνες κριτικοί. Σολωμός και Σολωμός, γιατί είναι ο ποιητής που άν ζούσε σήμερα θα έκανοποιούσε όλη τη γυναικούλιστική αντίληψη που έχουν μερικοί νέοι σαν τον κ. Γ. Ν. Πολίτη για την Τέχνη : το μουσικόπαθο, ή υποβολή, ή ένεση μ' αϊθέρα.

Δε θέλω να πω πώς ο Σολωμός δεν ήταν ποιητής, μα μεγάλος βέβαια δεν ήταν, κι ούτε πάλι όλη ή Ποίηση κλειστήκε στο Σολωμό και σε μερικούς συγγενικούς του ποιητές όπως ο Πόε ή ο Μαλλαρμέ. Υπάρχει και κάποια ποίηση πιδ άντρίκια, πιδ τραχύλαλη, πιδ λεύτερη, πιδ πλατιά που δεν είναι βέβαια ο κ. Γώγος Πολίτης εκείνος που θα τη νύώσει.

Ύστερα από τόση σπατάλη έννοιων ξαναγυρίζει στο έργο μου ψάχνοντας να βρει *έννοιες* και δε βρίσκει παρά λέξεις. Μα για να βρει κανείς έννοιες πρέπει ναχει και στο μυαλό του έννοιες. Τότε μπορεί να τις άνταμώσει και στο πιδ άσήμαντο βιβλίο και σ' αυτό το «Γύρο των Ωρών». Δεν έχω γράψει

μήτ' ένα ποίημα, μήτ' ένα στίχο που να έκανοποιεί το τόσο δύσκολο γούστο του νεαρού κριτικού. Δυστύχημα αλήθεια! Τον επαναστατεί που άνταμώνει συχνά στους στίχους μου το επίθετο *άγια*. Μεταχειρίζομαι, λέει, συχνά λέξεις όπως οι *άρπες*, *έδεμικά*. Ψάχνω στα βιβλία μου και δε συναντώ παρά δυο τρεις φορές την *άρπα*, ενώ τη λέξη *έδεμικά* πρώτη φορά τη μεταχειρίστηκα στο «Γύρο των Ωρών» στο τραγούδι του καμπανοκρούστη.

Κοροϊδεύει την άξυδέρμεια των άλλων έπικριτών μου που μπορεί ν' άνακαλύφτουν άσήμαντα λάθια και παραβλεψίματα, μα τη δική του την άξυδέρμεια να υπογραμμίζει φράσεις όπως την *άγια δροσιά*, την *πλατιά ύγεια* που χαρίζουνε τα δέντρα, *έχι μόνο* δεν την κοροϊδεύει μα τη βρίσκει έπιστημονική. Μα για να νοιώσει τέτοιες φράσεις ο κ. Γώγος, θαπρεπε πρώτα να ζήσει κάμποσον καιρό σε βουνά και σε λόγγους. Θάταν πιδ ώφέλιμη μιá τέτοια διαμονή, παρά ή διαμονή στην Εύρώπη που κάνει να ξεπιάζονται οι μικροί και να παίρνουν *άέρα* τ' άδειανά μυαλάκια.

Έτσι το ξέρω κ' έγώ· είναι πολυ εύκολο πράμα ν' άρνηθεί κανείς όλη την έργασία ενός ποιητή, μα να βαλθείς να γράψεις ένα βιβλίο, ένα ποίημα, ένα στίχο καλό, μικρό μου, είναι πολυ βαρύ πράμα, και δε θα κατορθώσεις να φτιάξεις ποτέ σου παρά ποιήματα σαν εκείνα που δημοσίεψες στην «Ήγησώ».

Δε θα άπαντούσα βέβαια στο νεαρό Γώγο, γιατί μήτε έχω καιρό για χάσιμο, μήτε και μου ταιριάζει κάθε τόσο να υπερασπίζω το έργο μου απέναντι στους χυδαιόψυχους και τους μωρόπιστους, κι αν το έκανα μιá-δυο φορές ήταν πολυ και για ζημία δική μου· όμως μιá τέτοιαν έγδήλωση την παίρνω σαν το πιδ θλιβερό φαινόμενο για τον τόπο μας και τη σημειώνω με κόκκινο μελάκι.

Νέοι που βγήκαν από σπίτι σοφό και σεβαστό, που τους δόθηκαν τόσα μέσα, και τους παρουσιάστηκαν τόσες ευκαιρίες, πιστεύαμε πώς θα κατόρθωναν να ξεφύγουν από το φαύλο κύκλο που βασιλεύει χρόνια τώρα' αυτού κάτω κι *έχι* να γίνουν ένα με τους Βουτιεριθής και να σύρουν μαζί τους το χορό της έμπάθειας, της κακίας και του φτόνου.

Άς παραβάλει καθέννας τις κριτικές τους, ενός παλιού κ' ενός νέου, και θα δει πώς είναι ίδιοι ως το κόκκαλο σε άσυνειδησία και στείρωση.

Ο πρώτος (*) λέει: «Κ' έτσι ο «Γύρος των Ωρών» μπορεί πολυ σωστά να όνομασθή Έμμετρον

(*) «Παναθήναια», τεύχος 274.

Ἐγχειρίδιον τῆς ἀρχαίας καὶ νεωτέρας ἑλληνικῆς μυθολογίας». Καὶ νομίζει ὁ κ. Βουτιερίδης πὼς αὐτὸ εἶναι κριτικὴ μὲ κύρος ποῦ μᾶς ἀποστόμωσε γιατί ἀπὸ orgueil δὲν ἀπαντοῦμε σὲ δλων τῶν εἰδῶν τὴς κουταμάρες. Ὡστε μὲ τὸν ἴδιον τρόπο γιατί νὰ μὴν ποῦμε τὴν «*Ὀδύσσεια*» τοῦ Ὀμήρου καὶ τὴ «*Θεογονία*» τοῦ Ἡσιόδου — ἐκείνη μάλιστα — Ἐμμετρον ἔγχειρίδιον τῆς ἀρχαίας μυθολογίας καὶ νὰ τὴς σῶσομε; Τὸ «*Χαμένο Παράδεισο*», Ἐμμετρον ἔγχειρίδιον τῆς ἐβραϊκῆς καὶ τὸ «*Φάουστο*» τῆς γερμανικῆς καὶ πάει λέοντας; Αὐτὸ λέγεται κριτικὴ καὶ φιλοξενεῖται πρόθυμα καὶ ἀνεξέλεγχτα σὲ μόνον περιοδικὰ ποῦ ἔχουμε. Κατόπι ὁ κ. Βουτιερίδης καταφεύγει στὸ ξεθυμασμένο τερτίπι τῶν παρανοήσεων τῶν λέξεων. Βρίσκει ἰδρώνοντας μιὰ φράση χωρὶς κυριολεξία καὶ ἀπὸ τὸ ζῆλο τὸν ἐνθερμοὺν ἀνακαλύψει καὶ ἄλλες, ὅσο τὸ δυνατό πὺ πολλὰς, ξεγλιστῶσά σκοτάδια τῆς ἀμάθειάς του. Γιατὶ εἶναι καλλιτεχνικὴ ἀμάθεια τὸ νὰ ὑποστηρίξει πὼς ἦχος καὶ σκοπὸς ἔχουν ἐντελῶς τὴν ἴδια σημασία καὶ πὼς ἡ λέξις ἠχοσκοπία εἶναι περιττὴ, πὼς *μυρογιάλι* δὲ λέγεται, πὼς *πνέει τὸ καλοκαίρι* δὲν τοῦ φτάνει, μὰ θάπρεπε γιὰ χατήρι του νὰ πῶ πνέει οἱ ἀνδρες τοῦ καλοκαιριοῦ, γιὰ νὰ νοιώθει τὸ ξερό του τὸ νόημα τοῦ στίχου. Πὼς οἱ *τρεις σου μάννες Μοῖρες ποῦ σὲ γέννησαν* εἶναι γελοῖο, χωρὶς ν' ἀνοίξει λίγες σελίδες πὺ μπροστὰ νὰ δεῖ ποῦ λέει ὁ ποιητὴς πὼς οἱ τρεῖς αὐτὲς Μοῖρες εἶναι ἓνα καὶ τὸ ἴδιον πρόσωπο: ἡ Τύχη. Μὰ εἶναι κριτικὴ αὐτὴ;

Ὁ ἓνας φωνασκεῖ τσαρλατανίστικα: «δὲν ὑπάρχει καθόλου ἡ *σκέψις*, ἡ *γενναία ἰδέα*, τὸ *βαθύτερον νόημα*, καὶ ὁ δεύτερος ἀκκομπανάρει: *οἱ ἔννοιες! οἱ ἔννοιες! οἱ ἔννοιες!*

Μὰ ποιῆς, ὦ κωμικοὶ ἀνθρωπάκοι μου, εἶν' αὐτὲς οἱ σκέψεις, οἱ γενναῖες ἰδέες καὶ οἱ ἔννοιες; Ποῦ τίς εἶδατε καὶ ποῦ τίς ὄνειρευτήκατε δταν γράφετε στίχους σὺν αὐτοῦς,

Τὸ γέλιο τὸ χαρούμενον τὸ νοιώθω
βαθύτερον ἀπὸ τὸν *ἀχὸ τοῦ πόνου* (*).

Ὡσὰν ἀπὸ κρασὶ μου συνεπαίρνει
τὸ γέλιο τὸ συλλοϊκὰ μου πάντα —

— Γέλιο, χαρᾶς σημάδι; —

Νὰ το τὸ βαθύτερον νόημα, ἡ γενναία ἰδέα, ἡ σκέψις, ἡ ἔννοια: εἶναι τὸ «*γέλιο, χαρᾶς σημάδι*» — γιὰ τὸ Θεὸ! Ἐμεῖς ποῦ νὰ ὄνειρευτοῦμε τέτοιους θησαυροῦς!

(*) Ὁ κοιλόπονος, φαίνεται.

Τουλάχιστο ὁ κ. Βουτιερίδης μοῦ χαρίζει τὰ *Κάλβεια Μέτρα*. Εἶμαι ἐπὶ τέλους — ἄς πάει στὸ διάβολο! — ὁ ποιητὴς τῶν *Κάλβειων Μέτρων*. Ἄλλοι κριτικατζήδες πὺ κουτοπόνηροι ἀπ' τὸ Γῶργο, γιὰ νὰ γίνουνε κάπως πὺ πιστευτοὶ στὸ *νοῦμον* κοινὸ γιὰ ὅσα ξεβράζουν ἐναντίον μου λένε πὼς ἔχω γράψει καὶ δυο-τρία καλὰ ποιήματα — ἄς πάει στὸ διάβολο! — Ὅμως τὸ λάθος τοὺς εἶναι ποῦ ποτὲς τοὺς δὲ συμφώνησαν γιὰ τὰ ἴδια ποιήματα. Ὁ ἓνας θέλει τὸν «*Καμπανοκουρούση*» καὶ τὸ «*Τραγοῦδι τῶν Συλονόπων*», ὁ ἄλλος τὸν «*Σωτῆρη*», καὶ τὸ «*Ἀγιομνήσι*», ἄλλος μιὰ ραφωδία ἢ κομμάτια ἀπ' τὸν «*Ἀπέθαντο*», ἄλλος τὸ «*Νοσταλγὸς*», ἄλλος τὰ «*Ἰν memoriam*», τὴν «*Αἰώνια Ἐπάνοδο*», τὰ «*Ρόδα τῆς Παρθενιάς*», ἄλλος τὸ ποίημα στὸν Καμπύση, ἄλλοι τοὺς «*Ἀμανέδες*», ἄλλοι τὸ «*Ἀπολλώνιον Ἄσμα*».

Κ' ἔτσι ἔλεγα καὶ παρηγοριόμουν πὼς ἂν τὰ μαζέψω ὅλ' αὐτὰ μιὰ μέρα, μποροῦνε ν' ἀποτελέσουν ἓναν τόμο. Ἐλεγα μάλιστα πὼς εἶμαι πολὺ τυχερὸς ποῦ κκτόρθωσα σὲ τέτοια ἡλικία νάχω γράψει ἓναν τόμο ποῦ νὰ μὴ φοβᾶται νὰ πεθάνει, μιὰ ποῦ ξέρομε ὅλοι μας πὼς ἓνας καλὸς τόμος φτάνει νὰ κάνει τὸν ποιητὴ του ἀγέραστο.

Μὰ ὁ κ. Γῶργος Πολίτης — τί ἀπελπισία! — δὲν ἀνέχεται οὐτ' αὐτὰ. Καμμὴ ἐπιείκεια, κανένα ἔλεος δὲ βρίσκω στὴν ψυχὴ του. Βρῖζει μάλιστα πατώκορφα ὅλους ὅσοι δὲν ἀρνοιοῦνται ὀλοκληρωτικὰ πέρα καὶ πέρα τὸ ἔργο μου. Πὼς νὰ τὸ ἐπιτρέψει τέτοιο πράγμα, ἀφοῦ θέλει νὰ πάρει ὅλη τὴ δόξα μόνος του γιὰ τὴν ἀνακάλυψη ποῦ ἔκανε πὼς εἶμαι ψεύτικος ποιητὴς, ριμαδόρος, (ἐνῶ εἶμαι ἀπ' τοὺς πρώτους ποῦ ἔγραψα καὶ τόμους ποιημάτων χωρὶς νὰ μεταχειριστῶ μιὰ φορὰ τὴ ρίμα), στιχοπλόκος, (ἐνῶ ἔγραψα ποιήματα ἓνα σωρὸ μ' ἐπιγραμματικὴ σκεδὸν συντομία), πὼς εἶμαι νεκρὸς, (περιμένον νὰ μοῦ κάνει καὶ τὴν κηδεῖα μου) καὶ πὼς τὸ ἔργο μου εἶναι ἓνα ποιητικὸ τίποτα, ὄλο γιὰ πέταμα στὰ σκουπίδια.

Ἄν πραγματικὰ εἶν' ἀλήθεια πὼς φτάνει νὰ βγοῦνε στὸ φῶς τὰ δυνατὰ βιβλία, τὰ μεγάλα ἔργα, γιὰ νὰ ξετροπώσουν οἱ ντουζίνες τῶν κριτικατζήδων ἔκει ποῦ δὲν ὑπῆρχε οὐτ' ἓνας, αὐτὸ συνέβηκε γιὰ τὰ βιβλία μου, καὶ μὲ κάνει νὰ καυχίμαι.

Ἀπ' τὴν ἐποχὴ ποῦ τυπώθηκε τὸ *Silentii Dissolutio* — πᾶνε δέκα χρόνια — ὡς τὰ τώρα, μπορῶ νὰ πῶ καὶ νὰ καυχηθῶ πὼς ἔγινε μιὰ γενικὴ ἐπιστράτευση κριτικῶν γιὰ νὰ μὲ χτυπήσουν.

Παλιοί, νέοι, νεώτεροι, αντίθετοι σὲ γνώμες, σὲ γούστα, σὲ ἰδανικά, ἀδυσώπητοι πολέμιοι μεταξὺ τους, δὲν ἐνώνονται, δὲν ὁμογνωμονοῦν παρὰ σὺν πρόκειται νὰ κρίνουν ἔργο δικό μου. Τὸ μόνο ἰδανικό τους εἶναι τότε νὰ μὲ βγάλουν ἀπὸ τὴ μέση, γιὰ νὰ μεταχειριστῶ τὴ φράση ποὺ ἔχουν στὰ στόματά τους.

Ἄν συλλογίζονταν μιὰ στιγμή μονάχα πόσο ποταπὸ, ἀναντρο, μικρόψυχο εἶναι τὸ νὰ μαζευτοῦν ὄλοι τους γιὰ νὰ χτυπήσουν ἕναν ποὺ δὲ ζεῖ κοντὰ τους, ποὺ δὲν ἀνήκει σὲ κλίμα, ποὺ δὲν ἔχει φύλλο ἢ περιοδικὸ κανένα ἐντελῶς δικό του, ποὺ δὲ συναλλάσσεται ἀφοῦ τὰ γράμματα τὰ κατάντησαν νὰ γίνουν ἢ πιὸ μπακαλιτσικὴ, ἢ πιὸ πρόστυχη συναλλαγὴ, θάπρεπε νὰ κοκκινίσουν ἀπὸ ντροπὴ.

Ἄν μάζερα ποτὲς σὲ τόμο, ἢ καλλίτερα σὲ τόμους, ὅλα ὅσα γράφτηκαν ἐναντίο μου θάμεινε κανεὶς ἐξαιτικὸς μπροστὰ στὸ τεράστιο αὐτὸ χυμένο μῖσος, μπροστὰ στὴ θανάσιμη, αὐτὴ χυμένη χολή.

Ἐπαναλαμβάνεται λέξη πρὸς λέξη ἡ ἱστορία ποὺ παίχτηκε σ' ὄλους τοὺς καιροὺς, γιὰ ὄλους τοὺς ποιητὲς ποὺ νέοι ἀκόμα εἶχαν τὴν εὐτυχία ἢ τὴν ἀτυχία νὰ ἐκδηλωθοῦν ὀρμητικὰ καὶ πλούσια. Ὁ Μπαύρον, ὁ Σέλλεϋ, ὁ Κίτς, ὁ Οὐγγώ στὰ πρῶτα του χρόνια, ὄλοι ζύπνησαν στὸ πέρασμά τους τὰ μῖση καὶ τίς κακίες τῶν στείρων καὶ βλαβερῶν ἀνθρωπάκων, τῶν κλικαδόρων καὶ προσωπολάτρων, καὶ ὄλων ὄσοι :

Τυφλοὶ στὸν τοῖχο ἀκούμπισαν, παρέκει δὲν εἶν' τόπος.

Τότες τοὺς πετοῦσαν στὰ μοῦτρα κάθε τόσο τὸ Μάτωνα καὶ τὸ Σαιξπήρο, ἢ τὸ Ρακίνα καὶ τὸ Μπουαλέ· ἐδῶ μᾶς πετᾶνε τὸ Σολωμό, (τὶ φτώχεια καὶ τί μιζέρια !) κ' ἔχουν τὴν ἀξίωση καὶ τὸ τουπέ νὰ λέγονται *νέοι ἀνθρώποι*, ξεσκλαδωμένοι ἀπὸ πρόληψες, ἐνῶ στὸ βάθος μένουν καὶ θὰ μένουν τὰ κοπέλια τοῦ Μιστριώτη μὲ τὰ ρούχα ἀπ' τὴν ἀνάποδη.

Σὲ μιὰ μελέτη του γιὰ ἕναν ποιητὴ, ἕνας νέος ἀπὸ τὸ Κάιρο κ. Ροβέρτος Κάμπος, χαρακτηρίζει ἐξαίρετα τὴν κατάστασιν αὐτὴ μὲ τὸν ὄρο Snobisme· Snobs ὡς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς τους δὲν ἔχουνε παρὰ ἕνα βλακώδικο θαυμασμὸ γιὰ ὅ,τι θαμάζουν οἱ πολλοί, κ' ἕνα βλακώδικο μῖσος γιὰ ὅ,τι οἱ πολλοὶ μισοῦν. Ἀνάξιοι νὰ μορφώσουν μόνοι τους τὴν πιὸ παρμικρὴ ἰδέα.

Ὅμως πάλι ὁ Γκαίτε μᾶς παρηγορεῖ μ' ἕνα του ἐπιγράμμα: «Ὁ τσαρλατάνος ἔχει ἀπειράριθμους ὀπαδοὺς καὶ σέρνει τὸ πλῆθος, μὰ ὁ φρόνιμος μόλις μπορεῖ νὰ μετρήσει λίγους φίλους. Οἱ θαματοურγίες εἰκόνας εἶναι, τίς πιὸ πολλὰς φορές, κακότε-

χες ζωγραφίαι· τὰ ἔργα τοῦ νοῦ καὶ τῆς τέχνης δὲν εἶναι φτιασμένα γιὰ τὸ λαό».

Μὰ κι ἀπ' ὅλα αὐτὰ προτιμότερο εἶναι θαρρῶ νὰ βγῶ στὸ περιόλι μου νὰ μυρίσω καὶ ν' ἀπολάψω τίς πασκαλιὲς ποὺ ἀνθίσανε κ' εὐωδιάζουν κ' εἶναι χαρὰ Θεοῦ. Ὑπόσχομαι νὰ ξαναγυρίσω σὺν τὸ θελήσει ὁ κ. Γῶγος, ἢ ὅποιος ἄλλος, γιὰτὶ ξέρετε πολὺ καλὰ πὼς ἡ μόνη μας θετικὴ ἐργασία εἶναι ἡ *Ποίηση*, ἐνῶ ἡ δική του ἐργασία εἶναι.....

Χαίρε

Μπαστιάνα

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

(Στὸ ἄλλο φύλλο δευτέρου ἀρθρο τοῦ κ. Σκίπη, μὲ τὸν τίτλο: «Δήλωση»).

“ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ,”

Ὁμορφὴ ἢ διάλεξι τοῦ κ. Στελ. Σπεράντσα, τελειόφοιτου τῆς Γιατρικῆς, στὴ «Φοιτητικὴ Συντροφία» τὴν προπερασμένη Πέμπτη, 29 τοῦ Μάρτη. Μίλησε γιὰ μιὰ Ἑλληνοπούλα Σουλτάνα, τὴ Μαρία Γκιουλ Μπαχάρ ἀπὸ τὴν Τραπεζούντα.

Κ' ἔτσι, μὲ τίς τρεῖς τελευταῖες διαλέξεις, δηλαδή μὲ τὸ «Ἄσμα τῶν ἀσμάτων», μὲ τὴ μελέτη τοῦ Bungee γιὰ τοὺς Γιάπωνες καὶ μὲ τὴ Γκιουλ Μπαχάρ, ἢ «Φοιτητ. Συντροφία» σὰ νὰ ἔλαβε μέρος, ἀνεπίσημα, ὄχι στὸ συνέδριο, μὰ στὸ ἔργο τῶν ἀνατολιστῶν.

Ἔστειλε καὶ ἀπὸ μιὰ προκήρυξή της, ἀπὸ τὰ «Ἡρωϊκὰ πρόσωπα καὶ κείμενα» τοῦ Παλαμᾶ καὶ ἀπὸ ἕνα βιβλιαράκι «Στὴ Φοιτητικὴ Συντροφία» τοῦ Φ. Φωτιάδη στοὺς ξένους δημοτικιστὲς καθηγητὲς R. M. Burrows, A. Ehrhardt, Hesselting, H. Pernot, P. E. Ravolini καὶ A. Thumb.

— Ἡ «Φοιτ. Συντροφία», ἐπειδὴ αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἀρχίζουν οἱ φοιτητὲς νὰ φεύγουνε γιὰ τὴν πατρίδα τους, ἔκλεισε τὸ γραφεῖο της. Ὅποιος λοιπὸ θέλει νὰ γράφει στὴ συντροφία ἄς στείλει τὸ γράμμα του στὸν κ. Μιχ. Γκιώνη, φοιτητὴ τῆς Γιατρικῆς, Poste restante, Ἀθήνα.

Μ. Γ.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

'Ιδιοκτήτης: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συντρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και την Κρήτη δρ. 10. Για το εξωτερικό φρ. χρ. 12,50.—Για τις επαρχίες δεχομαστε και τριμηνες συντρομές (3 δρ ιην τριμηνία).—Κανένας δε γράφεται συντρομητής ά δεν προσπερώσει την συντρομή του.

20 λεπτά το φύλλο. — Τα περασμένα φύλλα πουλιούνται στο γραφείο μας διπλή τιμή.

Βρίσκεται στην 'Αθήνα σ' όλα τα κίосκια, και στις επαρχίες σ' όλα τα πρακτορεία των 'Εφημερίδων.

ΕΝΑ ΦΥΛΛΑΔΙΟ

Μου τ'όδωσαν έχτες: ο συγγραφέας του δεν είναι γνωστός παρά σε λίγους μονάχα — είναι ένας εργάτης. Μά γι' αυτό το φυλλάδιό του δεν αξίζει λιγώτερη προσοχή — Ισα Ισα έχει μεγαλύτερη αξία γιατί μάς μιλάει σ' αυτό ένας άνθρωπος που αιστάνθηκε καλά αυτά που γράφει, άνθρωπος που γνώρισε τον αγώνα της ζωής, αγώνα που τον έκανε ν' ανοίξει τα μάτια του και να ιδεί την κατάσταση της κοινωνίας μας και να ζητήσει την αλλαγή της.

Ο συγγραφέας είπα πώς είν' εργάτης και δε ντρέπεται γι' αυτό: μπορούσε να πει πώς είναι και διευθυντής κουρείου, γιατί έχει κουρείο σε μιá πάροδο της οδού Γ'. Σεπτεμβρίου. Μά σκέφτηκε πώς πλούσιος δεν μπορεί να γίνει, πώς το κεφάλαιο περιορίζεται σε λίγα χέρια και τον κάνει εργάτη κ' η τύχη του δε διαφέρει διόλου απ' τις τύχες των εργατών που δουλεύουν στα εργοστάσια. Σάν εργάτης λαιπόν κοιτάει την κοινωνία και πρώτα τον «καθρέφτη» της — την εκπαίδευση. «Γιατί δεν μπορούμε και μεις, ρωτάει, να μάθουμε γράμματα, ενώ πληρώνουμε;» κι απαντάει: «Απλούστατα, για να μάθω κανείς γράμματα, πρέπει να βγάλω το Γυμνάσιο: όμως γι' αυτό θα χρειασθώ όχι μόνο χρήματα πολλά, αλλά και χρόνια. Οι εργάτες ούτε χρήματα

έχουν, ούτε καιρό περισσά αφού μπαίνουν στη δουλειά από 10 χρονώ παιδιά». Μά και κάτι άλλο: το γερό μάτι του συγγραφέα βλέπει και το γλωσσικό ζήτημα, βλέπει πώς άδικα πηγαίνουν τα χρόνια στο σκολεϊδιό και δε διδάσκεται ή δημοτική — κι ούτε θάχουν συμφέρο οι πλουτοκράτες να διδάσκεται, αφού φοβούνται μήπως ξυπνήσουν οι εργάτες σά μορφωθούν.

Μιλάει έπειτα πολύ σωστά ο συγγραφέας για τη δικαιοσύνη, για την πατρίδα, για τις εφημερίδες και στο τέλος λέει «με ποιά μέσα θα σάξω ή κοινωνία». Ο συγγραφέας είναι σοσιαλιστής και ζητάει την κοινωνικοποίηση τω μέσων της παραγωγής. Αυτό θα γίνει σάν αποκτήσουν οι εργάτες τη δύναμη, σάν μπορούσαν αυτοί νάχουν πραγματικά τη δύναμη στα χέρια τους και να μη διοικούνται από πλουτοκράτες που αναγκάζονται σήμερα να στέλνουν στη Βουλή. Και γι' αυτό χρειάζεται να μορφωθούν στη σοσιαλιστικοδημοτικιστική ιδεολογία.

Τέτοιο είναι το πλούσιο περιεχόμενο δεκατριών μονάχα («τά οικονομικά μου δεν επιτρέπουν, λέει, να σάς πω περισσότερα») μά τόσο ζωντανά γραμμένων σελίδων. Ο φίλος Παλιούρας τα λέει τόσο δμορφα που θα χάσει όποιος πονάει για τον εργάτη και δε διαβάσει το φυλλαδάκι «Διάβασε εργάτη!», φυλλάδιο που έχει τον ίδιο πατέρα (τυπογραφείο) με το «Νουμά». Του σφίγγουμε ειλικρινά το χέρι κ' εύχόμαστε μαζί με το φίλο Γιαννιδό να δώσει το φυλλαδάκι «θάρρος στους γραμματισμένους για να βγούν στο λαό και θάρρος στους εργάτες μας για να μιμηθούν τον Παλιούρα».

A. ΤΡΑΝΟΣ

ΟΙ ΚΛΗΡΙΚΟΙ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Όλος μας θαρρώ ο τύπος κράτησε μυστικό το μεγάλο σκάνταλο (!) πώς έπηγαν κληρικοί — μόνο οι αντιπρόσωποι των πατριαρχείων — στο θέατρο για να ιδούν τον «Οιδίποδα». Η «Εστία» μόνο στο φύλλο της 3 του 'Απρίλη δειλά-δειλά μάς έδωσε να καταλάβουμε, ότι έπηραν το κριμα στο λαιμό τους οι άρμόδιοι του Πανεπιστήμιου και, αφού πιστοποιήσαν το άσκανδάλιστο, έγινε ο νεωτερισμός, απ' τον όπολον έβγήκε πώς ένας έπιφανής κληρικός δεν μπορούσε δλη την ώρα να κρατήσει τα δάκρυα! Αυτό είτανε έλο.

Δεν μπορούμε παρά να ύποχωρήσουμε στον πει-

ρασμό να θίξουμε με λίγα λόγια το ζήτημα τώρα και ο' άλλη ευκαιρία λέμε πολλά.

Βέβαια κατά το «... δι' έλέου και φόβου περαινουσα (ή τραγωδία) την των τοιούτων παθημάτων κάθαρσιν...» έχει στιγμές, που μπορεί να δακρύνει ο θεατής στο θέατρο· αλλά εδώ νομίζει κανείς πως ο κληρικός εκείνος σαν να διηγούτανε έντυπώσεις από καμμιά κηδεία, όταν διαβαζότανε το «ποτος κπετός, ποτος θρήνος» και τα παιδιά και ή γυναίκα του νεκρού άρχαιοπρεπώς κι αυτά ξεποούσαν στο βογγητό και στα κλάματα! Και δεν μπορούσε να ναι αλλιώς. **Ο κληρικός μας δε γνωρίζει το θέατρο**, όπως δε γνωρίζει τον κόσμο καθ' όλου με τη ζωή του τη σημερινή, τις αντίληψεις της, τις ιδέες της, τις απαιτήσεις της. Δεν ξέρει, πως για να δράσει στην κοινωνία του είκοστού αιώνα έπιωφελώς, πρέπει να την ακολουθεί, να ροβολάει με τη ζωή της, με τις αρχές, με τις σκέψεις της και τους παλμούς της. Έβρηκεν ή εκκλησία κανόνες από μιάν εποχή που αλλιώς σκεφτότανε, αλλιώς αίστανότανε, άλλο σκοπό έδινε στο βίο και τους κρέμασε ξερών τύπο σε φυλαχτό στο λαιμό του παπά, του κληρικού και, μη γνωρίζοντας καλά καλά ακόμα — αυτή μόνη — το σκοπό του κλήρου, τραβάει με το κατ' εθεσίων στη βασιλεία των ουρανών (;). Βλέπουν και οι ίδιοι οι κληρικοί, πως αυτά δε στέκουν πια — μα να που είναι γραμμένα! Νοιώθουν όσοι απ' αυτούς μπορούν — σπάνια εξαίρεση! — να σκεφτούν φωτεινότερα, ότι μπορούν να πάν στο θέατρο, αλλά δεν κάνει να προκαλέσουνε σκάνδαλο «και γάρ ουαί εκείνη δι' ου το σκάνδαλον έρχεται!» Και αν βρεθεί κανείς, να θέλει την εκκλησία με ζωή πραγματική, λίγο μοντέρνα για το καλό τους των ίδιων, χαλούν τον κόσμο υποχτόνια — δεν έχει δα κανείς τους ούτε τη δύναμη, ούτε το κουράγιο να βγει σε ανοιχτόν πόλεμο αρχών — και τότε θεωρούν έχτρο της Έκκλησίας. Θυμούμαστε ένα λίγο φιλελεύτερο θεολόγο και μάλιστα διπλωματικό φιλελεύτερο, τί σούσουρο επροκάλεσε με μιá διάλεξη «εκκλησία και θέατρο» — που το πολύ πολύ είτανε, α' δεν ξεχάσαμε, αντιπαραβολή κανόνων (και που να καθίσει κανείς να βρει σε όλους τους κανόνες το γρονθοκόπημά τους!) για να δείξει πως μπορούν να πηγαίνουν οι κληρικοί στο θέατρο. Και το οικτρό είναι πως πρωτοστάτησαν στο θόρυβο οι καθηγητές της Θεολογίας — ευγέ τους και τότε!! — Κ' έτσι σιγά σιγά προδεύουμε, ώστε ούτε ή θεολογική Σχολή να μην εκπληρώνει κανέναν σκοπό, ούτε ή εκκλησία κανέναν προορισμό. **Δεν το εσχόμαστε, δεν το θέλουμε.**

Για τουτό είναι καλά να βάλουμε νερό στο θυ-

μωμένο κρασί της τυπικής ευσέβειας και της συντηρητικότητας. Να ιδούμε, πως Έκκλησία καταδικασμένη να ζει με τις ιδέες του 10ου και 12ου αιώνα θα είναι νεκρή, δε θα καλεί, μόνο θα διώχνει ανθρώπους και πως παπᾶς άφιλοσόφητος, όπισθοδρομικός, που κατ' ανάγκην στη σημερινή ζωή θα είναι ύποκριτής, είναι μπόδιο στην καθ' όλου έθνική πρόοδο. Δεν είναι ανάγκη πια να καλούνται στον κλήρο «τα μωρά του κόσμου και έξουθενωμένα» ως από Θεού, «για να κατασχύνουν τα σοφά και τα ισχυρά», κατά το 'Απόστολον τότε, γιατί μόνο το Χριστό και την εκκλησία του, μα την αλήθεια, μπορούν να κατασχύνουν με τη στενοκεφαλιά τους και το άσυμδιδαστό τους με τη ζωή τη σημερινή.

Και ειδικώς εδώ για το θέατρο τώρα.

Μπορούσαν αυτοί οι κληρικοί μας οι σπουδαγμένοι — να μη βασκαθούν με τη σπουδή τους! — να πρωτοστατήσουν αυτοί πρώτα στη ζωή της Έκκλησίας, να καλλιεργήσουν στο λαό λίγο ανοιχτές για την εκκλησία αντίληψεις να τον καθάρσουν από πρόληψεις και πλάνες κ' έτσι να ζητήσει ο λαός αυτός, αντί να σκανδαλιστεί, να πηγαίνουν και στο θέατρο γενικά και όχι, με το «σέρνε με κι ως κλαίω» στον «Οιδίποδα» ή στην «Αντιγόνη» να κλαίν. Θα καλλιεργούσαν οι ίδιοι το έδαφος για να βγάλουν σιγά-σιγά το **ράσο, την πλεξίδα και τη γενειάδα** — δεν είναι δα προς Θεού δύσκολο ν' ανατρέξουν στην ιστορία και να ιδούν τον αρχέγονο χριστιανισμό και από τότε έχουν την αρχή τους τα ανθυγιεινά αυτά και παράκαιρα διακριτικά — όσο κι αν είναι σεμνά για το παρελθόν τους στο μουσείο — και να είναι σοβαρά και αξιοπρεπώς ντυμένοι, ώστε με την έσωτερική, την πνευματική τους αξία να έχουν έπιβολή και κύρος και να μπορούν να πάν στο θέατρο, να γνωρίσουν την κοινωνία με τα κακά της, τις ανάγκες, τους πόνους, τους πόθους της και να μπορούν να **διδάξουν, να διδάξουν, να διδάξουν, αυτό είναι το έργο σήμερα του κληρικού στην κοινωνία για την ήθική ζωή εδώ στον κόσμο.** Μα αυτά δε θα να μάθουν, αν με το στανιό ιδούν σε εξαίρετικές μέρες τον «Οιδίποδα» ή την «Αντιγόνη» ένας, πέντε ή και δέκα κληρικοί. Γιατί να μην ιδούν την «Άρραβωνιασμένη της Μεσσήνης», τους «Άηστές», το «Φάουστ», το «Μακθέθο», τον «Θέλλο», ελοι την «Άγνωστη», τα «Φαντάσματα», το «Κουκλόσπιτο», τους «Πετροχάρηδες», το «Γυιό του Ισκιου», ν' ακούσουν όπερες — που είναι τροφή άχώριστη και του λούστρου στα πολιτισμένα μέρη, κι ακόμα και την κοινωνική μας αυτή επίθεωρηση στα «Παναθήναια». Πόσο ανώτεροι του έαυτού τους θάβγαιναν από κει μέσα — αν όποτεθεί βέβαια, ότι μπορούν να

διδάχτου (αὐτὸ τοὺς ἀρνούμαστε nota bene γιὰ τὸ παρὸν) — ἀντὶ νὰ διαβάζουσι τὸ Πηδάλιο καὶ νὰ βάζουσι ποινὴς σύμφωνα μὲ τις ἀντιλήψεις τις μεσαιωνικὲς σὲ κάθε ἀφελή γριά, ποὺ θὰ πάει: τυχὸν νὰ πει στὴν ἐξομολόγησίν της πῶς ἔκανε τοῦτο κ' ἔκεινο ἢ σὲ κανέναν ποὺ θὰ ρίξει δυὸ ἰδέες γερές καὶ θὰ τολμήσει νὰ σκερτεῖ ἐξω ἀπ' τὰ παραδεδομένα, ἀντὶ νὰ παχαίνουν στὴν ἀργία.

Ἄλλὰ βέβαια γιὰ νὰ νοιώσει κανεὶς τὴν ἀξία τοῦ θεάτρου καὶ νὰ θέλει νὰ πάει, νικώντας κάθε ἐμπόδιο, πρέπει νὰ τὸ αἰστανθεῖ, νὰ τὸ βρεῖ ἀνάγκη τοῦ πνεύματός του. Κι αὐτὸ δὲ συμβαίνει στὸν κληρὸ μας, ἀφοῦ καὶ τὸ ἔλο κοινὸ μας λίγο διαφέρει, καὶ γι' αὐτὸ τὸ θεάτρο μας εἶναι στὸ χάλι ποὺ εἶναι, καὶ στοιχηματίζουμε πῶς, καὶ νὰ μπορούσαν δὲ θὰ πήγαιναν παρὰ στὴν πρώτη φούρια, ὥστε νὰ πειστοῦν πῶς δὲν ἀπαγορεύεται, ὥστε νὰ γίνῃ δηλαδὴ κοινὸ τοὺς δικαίωμα.

Πρέπει λοιπὸν ἀπ' τὸ Πανεπιστήμιον νὰ φωτισθεῖ ὁ ἀνώτερος κληρικὸς (καὶ ἀπὸ τὸ σχολεῖο του βέβαια ὁ παπᾶς) μὲ φιλοσοφία καθ' ἔλου, μὲ αἰσθητικὴ, μὲ ἐπιστημονικὲς ἀντιλήψεις καὶ τῆς θρησκείας καὶ τῆς θεολογίας καὶ μὲ κοινωνικὴ ἀντιληψὴ τῆς ἠθικῆς τοῦ Χριστοῦ ὥστε οἱ ἐπίσκοποι καὶ ἀνώτεροι κληρικοὶ νὰ εἶναι μὲ ἀρχὲς νέες, νὰ φωτίσουν τοὺς ἰπαπᾶδες μὲ βιβλία καὶ κηρύγματα ἱστορικο-κοινωνικο-ἠθικὰ τῆς ἐκκλησίας μας καὶ νὰ πείσει ὁ δεσποτισμὸς — ὁ ξένος ἀπὸ τὸ Χριστὸ καὶ ἀνάξιος τοῦ Ἑλλήνα — καὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν μας καὶ νὰ κινηθοῦν ἐλεύθερα οἱ ἀνακαινιστικὲς καὶ μεταρρυθμιστικὲς ἀρχὲς ἀπὸ μέσ' ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν (ὄχι ὅπως φαντάζονται μερικοὶ πῶς *μονάχες τοὺς θάρθουν* σὰν τὸ πέσε σῦκο νὰ σὲ φάω, (μὰ μὲ ἐργασία, μὲ σκέψη, μὲ ἐπιστημοσύνη ἀπὸ κείνους ποὺμποροῦν — κάντε τοὺς τόπο — γιὰ νὰ φωτιστοῦν ἐκεῖνοι ποὺ δὲν μποροῦν.

Ἴσως ξεπροβάλει ὁμως ὁ μπαμπούλας: *δὲν μπορούμε γιὰτ' εἴμαστε ἔθνομικῶς διασκορπισμένοι* — τὸ αἰώνιον αὐτὸ πρόσκομμα ἑκατὸ χρόνια τώρα τῶν ἀνιστόρητων καὶ στενοκέφαλων. Ἄλλοίμονο, ἐδῶ δὲ εἶναι οἱ προγονόπληκτοι! Σὰν νὰ μὴν εἶναι οἱ ἐξω κληρικοὶ μας καὶ ζώντανώτεροι καὶ ἱκανώτεροι σὲ νέες ἀρχὲς καὶ σὰν νὰ εἶναι καταδικασμένοι οἱ ἐξω Ἑλληνας, μὲ τὸ νὰ μὴν εἶναι ἐνωμένοι μὲ μᾶς, νὰ εἶναι αἰωνίως μὲ τὰ παλιὰ καὶ μεῖς μαζὺ μὲ κείνους καὶ σὰν νὰ μὴν εἶναι ὁ προορισμὸς μας ἐδῶ τῷ μακάριον νὰ χύνουμε ἐκεῖ σ' αὐτοὺς ὅσο τὸ δυνατό πολὺ φῶς, νέα ζωὴ καὶ στὴν ἐκκλησίαν, ὥστε νὰ γίνῃ πραγματικὰ ἐκεῖ ἐξω αὐτὴ ὁ μεγαλύτερος ἐθνικὸς παράγων, κ' ἐδῶ μέσα ἕνας ἀπ' τοὺς πολλούς.

Ἄς τὰ σκεφτοῦν αὐτὰ καλὰ οἱ ἀρμόδιοι καὶ μάλιστα

ὁ Ἅγιος Μητροπολίτης. Κι ἀντὶ νὰ παχαίνονται οἱ κληρικοὶ μας — οἱ λίγοι — καλλιεργώντας γένια καὶ μαλλιά κ' ἐτοιμάζοντας *ἰερά ἀμφια* γιὰ τὸ δεσποτικὸν, ἄς ἀφήσουσι νὰ πνεύσει λίγος ἀνεμὸς ζωῆς στὴν ἐκκλησίαν γιὰ τὸ καλὸ καὶ αὐτῆς καὶ τῶν λειτουργῶν της καὶ τοῦ λαοῦ. Ἄς ἰδρῦσουσι ὅσοι ὑπάρχουν — ἂν ὑπάρχουν κἂν — κληρικοὶ μὲ μάτι ἐπιστημονικὸ ἕνα περιοδικὸ μὲ τὴν εὐχὴ καὶ τὴν εὐλογία — κι αὐτὸ βλέπετε χρειάζεται ἀκόμα — τοῦ Ἁγίου Μητροπολίτη γιὰ νὰ καλλιεργήσουσι κάποια κίνηση πρὸς τὰ ἔμπρός. Καὶ τότε μαζὺ μὲ τὰ ἄλλα καλὰ θὰ πηγαινῶν καὶ οἱ κληρικοὶ στὸ θεάτρο, χωρὶς νὰ σκανταλιζοῦν κανένα, θὰ διδάσκονται γιὰ νὰ διδάσκουν καὶ ὁ λαὸς θὰ τοὺς καμαρώνει καὶ θὰ τοὺς σέβεται καὶ δὲ θὰ δίνει κόμπο εἴταν τοὺς ἀπαντήσῃ στὸ δρόμο του. Τότε ἐπὶ τέλους θὰ πεισθοῦν ἴσως νὰ σκέφτουνται: καὶ λίγο διαφορετικὰ καὶ οἱ καθηγητὲς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, τελευταῖοι αὐτοί, γιὰ νὰ φανεῖ ὅτι στὸν τόπο μας ἔλα γίνονται πρωτότερα, ἀφοῦ αὐτοὶ ἔπρεπε ὡς τώρα νὰ τὸ ἔχουν ἐτοιμασμένο τὸ ἔδαφος.

ΠΕΡΑΣΤΙΚΟΣ

© ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ὁ καθηγητὴς τῆς Χημίας κ. Βαρουνης μίλησε τὸ παρασπασμὸν Σάββατο στὴ σάλα τῆς Ἐμπορ. καὶ Βιομηχανικῆς Ἀκαδημίας γιὰ τὴν πρόοδο τῆς Χημίας σχετικὰ μὲ τὴ Βιομηχανίαν. Ἡ σάλα εἴτανε γεμάτη ἀπὸ ἐπιστήμονας, λογίους κὶ ἀρκετὲς κυρίες κὶ ἄλλοι μὲ προσοχὴ τὸν ἄκουσαν καὶ στὸ τέλος μ' ἐνθουσιασμὸν τὸν χειροκροτήσαν.

— Μικρὴ φωνὴ μὰ γλυκὴ καὶ τέχνη μεγάλη στὸ τραγοῦδι. Νά, ἡ γενικὴ ἐντύπωση ἀπὸ τὸ κοντσέρτο τῆς κ. Οὐρανίας Παπαμόσκου. Κ' ἔτσι μὲ τὴν καινούρια τραγουδίστρα ἡ καλλιτεχνικὴ φαρμαλίαν Καλομοίρη - Παπαμόσκου ἀποχτάει καὶ τέταρτο διαλεχτὸ μέλος.

— Μποροῦμε νὰ πρῶμα ἀδίσταχτα πῶς πέτυχε ἡ μουσικοφιλολογικὴ προσοπερὶδα κοῦδωος τὴν Καριακὴν στέν «Παρνασσὸν» ἡ Ἀμιλία Καραβία μὲ τοὺς συντρόφους της καὶ τίς συντρόφισσάς της. Λίγο πρὶν διαλεχτὸ τὸ θέλαμε τὸ πρόγραμμα (ὄλο Πολέμη καὶ Πολέμη θάκοῦμε, γιὰ ἄνομα τοῦ Θεοῦ;), μὰ ἄς εἶναι, τῆς τὰ σχωρᾶμε αὐτὰ, ἀφοῦ τόσο ἔμορφα καὶ τόσο δημοτικὰ μᾶς μίλησε στὴν ἀρχὴ ἀρχὴ ἡ Ἀμιλία γιὰ τὸ σκοπὸ τῆς προσοπερὶδας της.

— Τὴν παρασπασμὸν δευτέρα δόθηκε στὴ σάλα τοῦ Ὁδείου ἡ τρίτη καὶ τελευταία, φαταίνη, «Διδάλεξη - Ζουναυλία» τῆς κ. Ἀβρας Θεοδωροπούλου μ' ἔργα τοῦ Βάγνερ. Ἡ κ. Θεοδωροπούλου μᾶς μίλησε πλατικὰ κὶ ἀναλυτικὰ γιὰ τὰ ἔργα τοῦ Βάγνερ καὶ ἡ κ. Σμαράγδα Γενάθη, μὲ τὴ γλυκὴ φωνὴ της, μᾶς τραγοῦδῆσε τὴν ἄριαν τῆς Ἑλισάβετ ἀπὸ τὸν Tannhäuser καὶ τὴ Χαρὰ τῆς Ἐβας ἀπὸ τὸ Meistersinger. Στὸ τέλος χορὸς ἀπὸ κορίτσια τοῦ Ὁδείου μᾶς τραγοῦδῆσε πολλὰ ἔμορφα τὸ Στοιχειωμένον Καρὰδὶ ἀπὸ τὸ Fliegender Holleinder.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Τετάρτη 4 — Τρίτη 10 του 'Απριλίου.

ΔΥΟ ΛΟΓΟΙ. 'Ακουστήκανε κ' οι δυο την ίδια μέρα κι απ' τὸ ἴδιο ἀκροατήριον — ἀκροατήριον ποὺ ἔχει θέσιν ἐπαναστάτη μέσα στὴ σημερινή κοινωνία-ἀκροατήριον *ἐργατῶν*. Τὸν ἕνανε τὸν ἔδγαλε ἕνας (θηλυκὸς) ὄχι - ἐργάτης, τὸν ἄλλον ἐργάτης ἀπ' τοὺς μορφωμένους, καθὼς ἀκούσαμε, ἐργάτες — πρᾶμα ποὺ σημαίνει ἀπ' τοὺς ἐργάτες τοὺς μορφωμένους στὴν ἐργατικὴν ἰδέα. 'Ο πρῶτος βρῖσκει ἀπ' τὴν 'Εθνικὴ ἑορτὴ τὸ στοιχεῖο ποὺ τοῦ χρειάζεται, τὸν πόλεμον γιὰ τὴ λευτεριά ἐνάντια σ' ἕναν ἐχτρὸν καὶ τὸ ἐφαρμόζει στὸ σημερινὸ πόλεμον, τὸν πόλεμον τῆς ζωῆς ἐνάντια σὲ ἄλλους ἐχτρὸς (ὄχι πιά σὲ Τούρκους) καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα στοὺς ἔργοδοτες· ὁ λόγος αὐτὸς ποὺ μιλάει γιὰ τὴ ζωὴ κι ἀπ' τὴ ζωὴ ἔχει φυσικὰ καὶ τὸν τύπο ζωντανόν. 'Ο ἄλλος ἄχαρος, πατριωτικὸς, σωβινιστικὸς, σὲ γλώσσα κι αὐτὴν ἄχαρη, μακαρονίστικη, τονίζει στοὺς ἐργάτες τὸν πόλεμον μὲ τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς ἐτοιμάζει γιὰ νὰ ἐξακολουθήσουν τὸ ἡμιτελὲς ἔργο τῆς 'Επανάστασης τοῦ 21, τὸ ἔργο ποὺ θὰ συνεχίσει «τὸ ἔργον τῶν Πατέρων μας» καὶ μόλις ἀναφέρει τὸν ἀγῶνα τοῦ ἐργάτη, κι αὐτὸν «διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς θέσεώς μας». Αὐτὸν τὸ μορφωμένον κι ἀληθινὰ ἐργατικῆς ἰδεολογίας ἐργάτη τότε μόρφωσε τὸ 'Εργατικὸ Κέντρο τῆς 'Αθήνας, μὲ τὰ ὄραια του γραφεῖα, τὸ ἡλεκτρικὸ του, τὸ τηλέφωνό του, τὸ πιάνο του (χαρισμένο ἀπ' τὴν Κα ὄχι ἀπ' τὸν κ. Νεγρεπόντη), τὸ βουλευτὴ του — πράματα ποὺ δὲ θὰ εἶχε ἂν ἐργαζότανε ἄλλωθ. 'Η ἐπαναστάτισσα κυρία ποὺ τολμάει νὰ βρῖσκει πῶς ὁ ἐργοδοτὴς κι ἂν ἀκόμα χαρίζει πιάνο εἶν' ἐχτρὸς τοῦ ἐργάτη, ἡ κυρία ποὺ στὴν ἐθνικὴ γιορτὴ δὲν κοιτάει ν' ἀνάψει τὰ πατριωτικὰ αἰσθήματα τοῦ ἀκροατήριου, ἡ κυρία αὐτὴ σχετίζεται μόνο μὲ συγγένεια οἰκογενειακοῦ δικαίου μὲ τὸ κέντρο καὶ δὲ μίλησε παρὰ μόνο γιὰ μιὰ φορά· ἴσως νὰ μὴν εἶνα· χωρὶς σημασία πῶς ἡ κ. Θεοδωροπούλου δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ βουλευτίνα, γιὰτι ἄλλωθ μπορεῖ καὶ νὰ μιλοῦσε λιγάκι πατριωτικώτερα καὶ διπλωματικώτερα στὸν ἐργάτη, ποὺ γιὰ ἕναν τέτοιο ἱερὸ σκοπὸ δὲν εἶν' ἀνάγκη, δὲν πρέπει νὰ μορφωθεῖ.

ΥΠΟΥΡΓΗΘΑΙΚΙ. Γεμάτοι συγκίνηση τὶς ἡμέρες αὐτὲς οἱ ὑπουργήσιμοι — μὰ κ' οἱ ὑπουργοί, τουλάχιστο,

μερικοί. Πόσοι καὶ ποιοὶ θὰ φύγουν καὶ ποιοὶ θάρθουνε; Οἱ ἐφημερίδες ἀναφέρουν κάθε μέρα καὶ τὰ ὀνόματα τῶ νέων Ὑπουργῶν. 'Εμεῖς δὲ βρισκόμαστε κοντὰ στοὺς πολιτικοὺς κύκλους καὶ δὲ θὰ τοὺς μιμηθοῦμε. 'Εμᾶς μᾶς ἐνδιαφέρει μονάχα ἕνα — οἱ νέοι Ὑπουργοὶ νὰ εἶν' οἱ ἄνθρωποι ποὺ μὲ τὴ μόρφωση, τοὺς ἀνοιχτοὺς ὀρίζοντες καὶ τὸ χαραχτήρα τους νὰ μποροῦν ν' ἀνταποκριθοῦν στὶς ἀνάγκες τῶν ὑπουργείων ποὺ θὰ πάρουν. Δυστυχῶς στὸν τόπο μας δὲν ἔχουμε ἕ,τι γίνεται ἄλλου — μέσα δηλ. σὲ κάθε κόμμα νὰ βρῖσκονται οἱ εἰδικοὶ γιὰ κάθε κλάδο, ποὺ νὰ μποροῦν ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς νὰ διαλέγονται οἱ Ὑπουργοί. 'Εδῶ ὅλοι οἱ βουλευτὲς ἀνακατεύονται σὲ ὅλα τὰ ζητήματα καὶ δὲν ἔχουνε καμμιά εἰδικότητα — σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ οὔτε κἂν τοὺς κλάδους ἐνὸς Ὑπουργείου δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς παρακολουθήσει ὅλους κανεὶς. Σὰ λοιπὸν δὲν ἔχουμε τέτοιους ἀνθρώπους, ὅσο νὰ μορφωθεῖ μιὰ τέτοια τάξη πολιτικῶν (ἂ θέλει ὁ κ. Βενιζέλος νὰ ἐργαστεῖ τίμια καὶ σοβαρὰ μπορεῖ νὰ φροντίσει γι' αὐτό), θὰ πρέπει νὰ γίνονται Ὑπουργοὶ ἄνθρωποι ποὺ νὰ ἔχουνε τὰ στοιχεῖα τουλάχιστο νὰ κάνουν κάτι. Κι αὐτὸ πιστεύουμε πῶς θὰ γίνῃ τώρα, χωρὶς νὰ λογαριαστοῦν οὔτε κομματικὲς δυνάμεις (καὶ ποῖός ἄλλως τε θὰ τολμήσει νὰ φύγῃ σήμερα ἀπ' τὴν Κυβέρνηση γιὰτὶ δὲν τοῦδωκε Ὑπουργεῖο), οὔτε τυχόν τὰ πολυθρόλλητα καμῶματα καὶ νεῦρα ἐνὸς Ὑπουργοῦ, ποὺ ἀπειλεῖ κάθε μέρα στὶς ἐφημερίδες πῶς θὰ παραιτηθεῖ ἂν παρθοῦν πρόσωπα ποῦ, ἂν ὄχι ὅλα, τουλάχιστο μερικὰ πρέπει νὰ εἶναι στὴν Κυβέρνηση. Μιὰ σύσταση ἔχουμε ἀκόμα σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο σχετικὰ μὲ τὸ ὄργανο Ὑπουργεῖο· ἄνθρωπο ποὺ νὰ εἶναι ἱκανὸς νὰ διευτύνῃ ὀλόκληρο τὸ Ὑπουργεῖο αὐτό, τὸ διφυὲς (ἀπ' τὴ μιὰ μεριά δασικὸ καὶ γεωργικὸ τμήμα — ἀπ' τὴν ἄλλη ὅλα τὰ ἄλλα) δὲ βλέπουμε καὶ γι' αὐτὸ ἐκεῖνος ποὺ θὰ τὸ διευτύνῃ πρέπει γιὰ κάμποσα χρόνια τουλάχιστο νὰ ἱκανοποιεῖ τις δυὸ πρῶτες ὑπηρεσίες· γιὰ τὴν ὅρα ἔχουμε πῶς μεγάλη ἀνάγκη νὰ ἐξακολουθήσει μιὰ σοβαρὴ πλουτολογικὴ πολιτικὴ, ἔστω καὶ μὲ κάποια θυσία (θυσία ὄχι μεγάλη ἂν ὁ νέος Ὑπουργὸς δὲν εἶναι ἄνθρωπος μὲ περιορισμένη ἀντίληψη) τῶν ἄλλων ὑπηρεσιῶν — καὶ σ' αὐτὴ τὴ διεύθυνση περιμένουμε νὰ δώσει τὴ μεγαλύτερη σημασία ὁ κ. Πρωθυπουργός.

ΗΘΙΚΗ. Δημοσιεύεται τὶς μέρες αὐτὲς στοὺς «Καιροὺς» μιὰ τάχα - μελέτη τοῦ κ. Ν. Σπανδωνῆ μὲ τὴν ἐπιγραφὴ «'Ο ἐργάτης εἰς τὴν 'Ελλάδα». Μοῦ ἔκαναν ἐξαιρετικὴ ἐντύπωση γιὰ τὸ ἀρλουμπικὸ περιεχόμενό τους τὰ ἄρθρα ποὺ ἀναφέ-

ρουνται στις εργατίσσεσ. Πρώτα πρώτα ό κ. Σπανδωνής θαυμάζει τόν άλτρούισμό και τή φιλοστοργία τής έλληνίδασ εργατίσσασ.

«Τά δυστυχισμένα τά κοριτσάκια, λεί, με ήμερομόθιον πενήντα και όγδοήκοντα λεπτῶν εργαζόμενα 10 ὥρας τήν ήμέραν, κάμνοντα συχνότατα νυχτέρι, τρεφόμενα με ψωμί και χόρτα, κατορθώνουν να έρχωνται άρωγοί τῶν γονέων των και πολλάκις να τρέφωσι τά αδελφάκια των. Τόν άλτρούισμό αυτόν τόν άγνοει τελείως ή Εύρωπαία εργατίσ. Και ό,τι βγάξει εργαζομένη είναι δια τόν έαυτόν τής ή δια τόν φίλον τής.

‘Η Έλληνίς παραμένει γηροκομοῦσα τούς γονείς τής και πολλάκις δέν ύπανδρεύεται χάριν αὐτῶν. ‘Η Γαλλίς όμως ή ή ‘Αγγλίς ή ή Γερμανίς μόλις εισέληθη εις τό έργοστάσιον θα θελήσῃ να πήξῃ ιδιικήν τής φυλεάν και έφαρμόζει τό ρητόν· «ό καθείς δια τόν έαυτόν του και ό Θεός δι’ όλου».

Πού τις βρήκε τις πληροφορίες αυτές για τις ξένες εργάτριες, μάς είναι λίγο προβληματικό· μά ως τόσο δε μάς φαίνεται πως ταιριάζει σήμερα να εκθειάζουμε τόσο πολύ την αυτοθυσία νέων κοριτσιών, που έχουνε μέσα τους ζωή, να θέλουμε να τα υποτάξουμε σε τέτοια καθήκοντα κατατρεπτικά και γι’ αυτά και για την κοινωνία. Άρκετά δούλεψε τό άτομο στην οικογένεια μέσα στον τόπο μας· άρκετά σφαγιάστηκε στην οικογενειακή αντίληψη ό άνθρωπισμός· είναι πια καιρός να φανερωθεί και να πάρει και δω την πρέπουσα θέση ό *άνθρωπος*.

Μά ό,τι μάς φαίνεται ακόμα πιο φοβερό είναι ό,τι γράφει ό κ. Σπανδωνής για τή σωφροσύνη. ‘Ο κ. Σπανδωνής μιλάει με τόση καταφρόνια για τήν έλλειψη άγνείας τής Εύρωπαιάς εργατίσσασ (γιατί τάχα μόνο εργατίσσασ;) και με τόση περηφάνεια για τή ρωμαϊκή ήθική — περηφάνεια όμως λιγάκι θολωμένη άπ’ τούς φόβους του για τό μέλλον — ώστε να νομίζει κανείς πως ζει έναν αιώνα πριν. ‘Ακόμα λοιπόν τά αιώνια κηρύγματα τής *άνήθικης αιδής ήθικης* στον τόπο μας; Δέν πρόκειται να συνηγορήσουμε έδω για τό *ξυμμόλισμα* τῶν κοριτσιῶν, που τά οδηγεί στην πορνεία, αν και ό κ. Σπανδωνής φαίνεται να τά έχει συγχισμένα τά δυο πράματα· αυτό τό τιμωρεί ό νόμος, μέλιστα άπό πέρσι, ώστε αν τά άστυνομικά όργανα προσέχουν στην έφαρμογή, ό κίντυνος λείπει. Μά όταν ένας δημοσιογράφος μιλάει για τήν ήθική τής παρθενίας, τήν ήθικήδηλ. τής άτιμότερης ύποκρισίας, τήν προστυχότερη ήθική που μπορεί κανένας να φανταστεί, άφου σ’ ένα πετσάκι δίνει τή δύναμη να χαρακτηρίσει τόν *άνθρωπο* ήθικόν ή *άνήθικον* — δε βρίσκουμε λέξεις να έκφράσουμε τήν *αγανάκτησή* μας.

‘Εμείς φανταζόμαστε πως είναι καθήκον του Έλληνα δημοσιογράφου να πολεμήσει τήν *άνήθικη* αυτή αντίληψη τής ήθικης, δίνοντας σημασία όχι σε τιποτένια έξωτερικά σημεία, μά στον έξωτερικό άνθρωπο, στο χαρακτήρα του, στα αισθήματά του. Σε μια τέτοια ήθική θάνοιγε τό δρόμο ένας τύπος τής προκοπής — αν ύπήρχε στον τόπο μας. Κι αυτό μονάχα ίσως δικαιολογεί τόν κ. Σπανδωνή, που έπρεπε κάτι να γράψει, για ν’ άρίσει, όχι για να μορφώσει.

ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗ. ‘Ο φίλος κ. Ποριώτης κατηγορήσε στο περασμένο φύλλο του «Νουμά» τήν πολιτική τής στήλης αυτής στις εκλογές. ‘Ο κ. Ποριώτης προτίμησε να μάς τά ψάλει «κατόπιν έურτηής», κι αυτό τόν έκανε να λησμονήσει τά προεόρτια. Πολεμήσαμε κ’ εξακολουθούσαμε να πολεμούμε για ιδέες, για *μια φιλελεύτερην ιδεολογία*· τις ιδέες μας αυτές δέν τις λησμονήσαμε *ούτε για μια στιγμή*, δέν τις θυσιάσαμε σε κανένα πρόσωπο. Ούτε τό παραμικρόπραματάκι δε χάρισαμε στον κ. Βενιζέλο, όσάκις έπρόκειτο να τόν επικρίνουμε· τις πράξεις του που δε συμφωνούσαν με τό δικό μας τό συστηματικό τό πρόγραμμα τις επικρίναμε με τόν ίδιον τρόπο, που επικρίναμε και τούς άλλους πολιτικούς. Στο ίδιο φύλλο που για πρώτη φορά παίρναμε στάση στις εκλογές (άριθ. 467) σε άλλη στήλη (σελ. 111, στ. 1) τόν κατακρίναμε. Και πως ύποστηρίξαμε τόν κ. Βενιζέλο; Νά τί γράφαμε στο φύλλο εκείνο: «μπορεί ό κ. Βενιζέλος να μην είναι ό άνθρωπος που ίκανοποιεί τόν άληθινά φιλελεύτερον, μπορεί να μην ιδρυσε κι αυτός πρόγραμμα άρχων, μά ένα νέο προσωπικό κόμμα — όμως, προκειμένου να έχουμε ή διάλυση τής Βουλής ή Κυβέρνηση κανενός άπ’ τούς άλλους τούς παλιούς, νομίζουμε πως με κάθε τρόπο πρέπει να κρατηθεί ή Κυβέρνηση του Βενιζέλου.....» Κατά τί λοιπόν ξεχάσαμε τις άρχές μας, ύποστηρίζοντας τήν Κυβέρνηση; Δέν κατακρίναμε τήν άσυστηματοποίητη φιλελευτεροάνελεύτερη πολιτική τής, δέν κατακρίναμε τήν πολιτική τής σχετικά με τούς πολιτικούς σύλλογους που λησμόνησε δημιουργώντας μια λέσχη με *ισόβια μέλη*, δε χτυπήσαμε τόν τρόπο τής συνεργασίας (;) τῶν ύπουργῶν, δέν τό βρήκαμε πολιτική άδυναμία τής να μην πολεμήσει τήν ύποψηφιότητα του Ράλλη, δέν επικρίναμε τόν επικείμενο διορισμό του Γαλανού, δέν, δέν.....; Τόν κ. Βενιζέλο τόν ύποστηρίξαμε με επιφύλαξη, σαν τό σχετικώς καλύτερο, σαν εκείνον που μάς εξασφαλίζει σχετικώς καλύτερα και ίσονομότερα και μάς άφίνει μεγαλύτερο *έδαφος δράσης* τόν κ. Βενιζέλο τόν κατακρίναμε

κάθε φορά πού τὰ ἔργα του δὲ συμφωνοῦσαν μὲ τὶς ἀρχές μας, μὲ τὴ δική μας φιλελεύθερη ἰδεολογία. "Ἐτσι θὰ κάνουμε καὶ στὸ μέλλον, ὑποστηρίζοντάς τον ὅσο δὲν παρουσιαστῆι ὁ καλύτερος, ὅσο δὲ γίνῃ χειρότερος ἀπ' τοὺς παλιούς, ὅσο δὲ γεννηθῆι τὸ σοβαρὸ πολιτικὸ κόμμα ἀρχῶν, πού ὁ κ. Βενιζέλος δὲν ἴδρωσε. "Ὅσο γιὰ τὸ ψήφισμα τοῦ Μιστριώτη, δὲν πιστεύω πὼς μπορεῖ νὰ δικαιολογηθῆι ὁ κ. Ποριώτης· τὸ νάχει μόνο τὸ γλωσσικὸ ζήτημα γιὰ πρόγραμμα του, ἐξὸν πού διαφωνεῖ ριζικὰ μαζύ μας, μὰ αὐτὸ ἀκριβῶς φτάνει γιὰ νὰ τὸν πολεμούσαμε· γιὰτὶ τὸ «ζήτημά μας» δὲν εἶναι ξεκρέμαστο, μόνο ἀποτελεῖ ἕναν κρίκο μᾶς γενικώτερης ἰδεολογίας, ἐκείνης πού τὴν εἶπαμε φιλελεύθερη καὶ πού μεγάλο της μέρος βρισκόμε ν' ἀντιπροσωπεύει γιὰ τὴν ὄρα τουλάχιστο ἢ Κυβέρνηση. "Ὅπωςδὴποτε καὶ γι' αὐτὴν — πάντα ἐδῶ εἴμαστε.

ΔΥΟ ΜΕΤΡΑ. Ρωμιοὶ βουλευτὲς ὑποστηρίζουν στὴν Τουρκιὰ τὸ κομιτάτο· ἕνας τοῦρκος νομάρχης στὴν Κρήτη βρίσκεται θιασώτης τῆς ἔνωσης. Τοὺς πρώτους τοὺς βρισκόμε προδότες, τὸ δεύτερο τὸν θαυμάζουμε κ' εὐχόμεσθε νὰ βρεῖ καὶ μιμητὲς. Κ' ἔπειτα φωνάζουμε πὼς δὲν ἔχουμε ἀρχές; Εἶναι μεγαλύτερη ἀρχὴ ἀπ' τὸ συμφέρο, τὸ συμφέρο πού μᾶς ἑνώνει μὲ τοὺς Νεότουρκους, τὸ συμφέρο πού μᾶς κάνει νὰ ὀρκιζόμεσθε στὸ Βασιλιά, τὸ συμφέρο πού μᾶς κάνει νὰ κατακρίνουμε τὸ πρῶτο, νὰ ἐπαινοῦμε τὸ δεύτερο; Δὲν εἶναι κι αὐτὸ σὰν τὴ σοφὴ κρίση τοῦ περιώνυμου Κατῆ;

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ. Πολλοὶ ἀφελεῖς εἶχαν πιστέψει πὼς τάχα θ' ἀνορθωνότανε τὸ Πανεπιστήμιο μὲ τοὺς νέους πανεπιστημιακοὺς νόμους· ἐμεῖς, ἔξροντας τὰ πρόσωπα, δὲν περιμέναμε νὰ γίνῃ τίποτε. Ἄλλαξε ὁ Μανωλὶς κ' ἔβαλε τὰ ροῦχα ἀλλιῶς. Μὰ δὲν πρόκειται τώρα γι' αὐτά· τίς τελευταῖες μέρες δημοσιεύθηκε τὸ Διάταγμα τῶν ἐκτάκτων ἐδρῶν — τὸ «ἐφ' ἀπαξ» Διάταγμα, πού μόνο μὲ νόμο μπορεῖ νὰ τροποποιηθῆι. Θὰ θυμάσθε βέβαια μὲ τί στόμφο μίλησε στὴ Βουλὴ ὁ κ. Ἀλεξαντρῆς (κι ἄς ζήτησε τὴ γνώμη τοῦ «Ἐκπαιδ. Ὀμιλοῦ», πού συγκινήθηκε ὁ κ. Ποριώτης, σὲ μιὰ ἐποχὴ πού ἤξερε πὼς θὰ φύγει — πρᾶμα ἄλλως τε πού ἔγινε μυστικὰ μυστικά) γιὰ τὶς πολιτικὲς ἐπιστῆμες· ὁ νέος νόμος μιλάει καὶ γιὰ διπλωμα διδάχτορα τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν πού θὰ δίνει ἢ νομικὴ Σχολή. Αἱ λοιπὸν — ἔκτακτη ἐδρα πολιτικῆς ἢ δημόσιας οἰ-

κονομίας δὲ λαλεῖ στὴν πρότυπη αὐτὴ σχολὴ πολιτικῶν ἐπιστημῶν· ἴσως γιὰ νὰ θεραπευτῆι σοβαρώτερα ἢ πολιτικὴ καὶ διπλωματικὴ Ἱστορία μαζύ μὲ τὴν «ἱστορία τοῦ ἐλλ. δικαίου καὶ..... (φριζὸν ἡλιε!) στοίχεῖα τῆς συγκριτικῆς ἀστικῆς νομοθεσίας». Αὐτὸ λέγεται ἀνορθωμένη νομικὴ σχολὴ μὲ σχολὴ πολιτικῶν ἐπιστημῶν! Καὶ τότε γιὰ τὴ μεταρρύθμιση, κ. Βενιζέλε;

ΑἴΓΑΚΙ ΦΩΣ. Ἐπὶ τέλους γλυτώνουμε ἀπ' τὸ θάμα τῶ νεκρῶν στοὺς δρόμους. Ἐπὶ τέλους — βρισκεται κοντὰ στὸ φωτεινὸ μυαλὸ τοῦ Ἱπουργοῦ κ' ἕνα φωτεινὸ μυαλὸ — τὸ πρῶτο — ἐνὸς Νομάρχου πού συσταίνει νὰ εἰσαχθῆι καὶ στὸν τόπο μας τὸ κάψιμο τῶν νεκρῶν. Σφίγγουμε μὲ δλῆ μας τὴν καρδιὰ τὸ χέρι τοῦ ἀγνωστοῦ μας κ. Δάσιου, πού εἶχε τὴ δύναμη νὰ πετάξῃ ἀπὸ πάνου του τὴν πρόληψη καὶ νὰ μιλήσῃ σὰν ἄνθρωπος ζωντανὸς τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα. Καὶ περιμένουμε νὰ γίνῃ δεκτὴ ἢ γνώμη του γιὰ νὰ μπεῖ στὸ σημεῖο αὐτὸ λιγάκι φῶς πολιτισμοῦ καὶ στὸν τόπο μας.

ΜΙΑ ΔΙΑΛΕΞΗ. Ἐπειτα ἀπὸ τίς ζωντανὲς διαλέξεις τοῦ Δελμούζου εἶχαμε μιὰν ἀκόμα ζωντανὴν διλεξὴ στὸν «Ἐκπ. Ὀμιλο», διάλεξη, πού, ἂν κ' ἔγινε σ' ἕνα δημοτικίστικο σωματεῖο, ἔγινε γνωστὴ καὶ στὸ «Χρόνο» κι ἄλλες γλωσσασυμπτώσεις ἐφημερίδες. Ὁ κ. Δαμασκηνὸς τῆς Πόλης μὲ θαυμάσιο, λεπτότατο χιοῦμορ μᾶς ἐδειξε τὰ χάλια τῶ σκολειῶν τοῦ δήμου Ἀθηναίων, μᾶς παράστησε τὴν κατάστασίν τους μὲ τέτοια χρώματα, πού ἀμφιβάλλει κανεὶς ἂν ζεῖ μέσα στὴν Εὐρώπη καὶ στὸν εἰκοστὸν αἰῶνα. Καθὼς πολὺ σωστὰ εἶπε ὁ κ. Δαμασκηνός, ἐδῶ στὸν τόπο μας θαρροῦμε πὼς ὁ πολιτισμὸς συνίσταται σὲ κάτι ἐξωτερικά, σὲ κείνα πού φαίνονται, γι' αὐτὸ σ' αὐτὰ δίνουμε προσοχὴ γιὰ νὰ κάνουμε στοὺς ξένους πού μᾶς ἔρχονται τὴν ἐντύπωση πὼς εἴμαστε καὶ μεῖς πολιτισμένοι. Ὅμως στὴν οὐσία εἴμαστε ἄγριοι, γιὰτὶ μόνο πασαλειφτεῖ εἶχαμε σὰν τοὺς διδάχτορες τῆς νομικῆς πού βγαίνουν ἀπ' τὰ φροντιστήρια. Τί τὴ θέλαμε π. χ. τὴν ἀσφαλτόστρωση καὶ τὰ ἠλεκτρικὰ τράμ, μιὰ καὶ ὁ χρόνος μάλιστα δὲ μᾶς εἶναι τόσο πολύτιμος, μπροστὰ σὲ τέτοια κατάσταση σκολειῶν, πού ἔχει γιὰ ἀμεση συνέπεια τὴν ἐλάττωσιν τῆς μέρφωσης τοῦ λαοῦ: Ἐτσι ὁ κ. Δ. βρήκε μιὰ διαφορὰ ἀπὸ 44 0)0 ἀνάμεσο τοὺς μαθητὰς τῆς Α' καὶ τῆς Β'. τάξης τοῦ δημοτικοῦ· τί

έγιναν λοιπόν τόσα παιδιά και γιατί δὲν εξακολούθησαν τὸ σχολεῖο; Ἐἶναι τόσο ἀναγκαῖο λοιπόν τὸ νὰ γίνει ἐπὶ τέλους ἀρχὴ γιὰ χτίσιμο σχολειῶν (ἄφησε δὲ τὰ χάλια τῶν σχολειῶν μας σχετικὰ μὲ τὰ θρανία και τὰ διδαχτικὰ ὄργανα!), ποῦ ἂν βρισκονται και στὸν τόπο μας κἀνένας ποῦ νὰ σκέφτεται σοβαρὰ κι ἔχει ἐπιπόλαια και τοῦ περνάει, αὐτὸ τὸ μεγάλο ἔργο — μαζὶ ἄλλωστε μὲ τὴν ἐσωτερικὴν ἐκπαιδευτικὴν μεταρρύθμιση — θὰ βάλει μπροστά. Πιστεύουμε πῶς μπορούμε γιὰ κάμποσα χρόνια νὰ στερηθοῦμε τὰ δικαστικὰ μέγαρα — μὰ ποτὲς τὰ διδαχτικὰ. Κι ἂν ἐπὶ τέλους ὁ Ἄθως δὲν μπορεί ν' ἀναλάβει τὴν πρωτοβουλία — δὲν εἶναι δύσκολο τουλάχιστο νὰ δώσει τὴν ὑποστήριξή του στὴν ἰδιωτικὴ Ἑταιρεία ποῦ θὰ μπορούσε νὰ τὸ κάμει. Ἄν, ὅπως τὸ εὐχόμεσθε, ἕνα τέτοιο πραχτικὸ ἀποτέλεσμα ἔχει ἡ διάλεξη — τότε βέβαια θὰ ξεχωρίζει ἀπ' τὴς συνειθισμένες ρωμαϊτικὲς διαλέξεις τῆς πρόσκαιρης ἀπόλαυσης.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ. Ὅσα γράφουμε παραπάνου γιὰ τὸ πασάλειμά μας τοῦ πολιτισμοῦ, ταιριάζουν και γιὰ τὴ διεθνή σύμβαση ποῦ ἐτοιμάζεται στὸ Ἰπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν σχετικὰ μὲ τὴν προστασία τῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας. Πῶς γιὰ προστασία τῆς ἐγχώριας πνευματικῆς παραγωγῆς δὲν πρόκειται (δυστυχῶς ἀκόμα δὲ φτάσαμε ὡς αὐτοῦ) — εἶναι περιττὸ νὰ τὸ τονίσουμε. Μὰ γιατί νὰ προστατεύσουμε τὴν ξένη; γιὰ νὰ φαίνομαστε πολιτισμένοι (ἄφησε ποῦ εἶναι ζήτημα, ἂν εἰδικῶς γιὰ τὰ φιλολογικὰ ἔργα θὰ εἶτανε σωστὸ κι αὐτό); Μὰ πιστεύω πῶς θὰ εἴμαστε πρότυπο Κράτους ποῦ ἀπὸ τέτοιες σκέψεις κάνει τίς συμβάσεις του. Οἱ διεθνεῖς συμβάσεις προστατεύουνε συμφέροντα κ' ἐμεῖς ἔχουμε συμφέρο νὰ μὴν προστατεύσουμε τὴν ξένη πνευματικὴ παραγωγή, ὅσο ἀκόμα ἡ ἐγχώρια δὲν μπορεί νὰ μᾶς ἱκανοποιήσει, ὅσο ἔχουμε τὴν ἀνάγκη τῆς κι ὅσο δὲν μπορούμε νὰ πετύχουμε ἀνάλογο ἀντάλλαγμα. Πιστεύουμε λοιπόν πῶς ἡ φρόνηση γλήγορα θὰ δείξει στὴν Κυβέρνηση πῶς δὲν ταιριάζει νὰ κλεί συμβάσεις ἀπὸ «φιλότιμο» — μόνο γιὰ τὸ ἀληθινὸν συμφέρο τοῦ Κράτους. Ἄν γι' αὐτὸ μᾶς περάσουνε μερικοὶ και γιὰ ἀπολιτιστοὺς δὲν πιστεύω νὰ πάθουμε και τίποτα, ὅσο μάλιστα δεῖχνουμε πῶς ὄντας ἀπολιτιστοὶ (ὅπως ἄλλωστε και εἴμαστε) ἔχουμε τουλάχιστο τὴν ὄρεξη και τὴ θέληση νὰ πολιτισθοῦμε.

Ἐἶχανε στοιχειοθετηθεῖ τὰ παραπάνου ὅσα διαβάσαμε τὸ κείμενο τῆς ἑλληνογαλλικῆς σύμβασης. Σὺν αὐτῇ μιλάει μόνο γιὰ τὴν παράσταση γαλλι-

κῶν ἔργων σὲ γλῶσσα ἄλλη, ἔξω τὴν Ἑλληνική, δὲν ἐνδιαφέρει οὔτε τίς λαϊκὲς τάξεις — οὔτε κ' ἐμᾶς. Ὡς τόσο τὰ παραπάνου ἄς μένουν γιὰ τὸ μέλλον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ἀλ. Παν. Παρίσι. Λάδαμ τὴ συντρομὴ κ' εὐχαριστοῦμε. — κ. Α. Π. Λιφία. Τὸ ποίημα θὰ δημοσιευτεῖ. Γιατί δὲ θυμᾶσαι νὰ μᾶς σταίσεις και τὴ συντρομὴ; — κ. Κ. Βαρν. Μέγαρα. Λάδαμ τὴ συντρομὴ κ' εὐχαριστοῦμε.

ΣΤΟΤ "ΝΟΪΜΑ" ❖❖❖❖❖❖❖❖

❖❖❖❖❖❖❖❖ ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 4

πουλιοῦνται τὰνδλουθα βιβλία πρὸς ΜΙΑ δραχμὴ τὸ ἕνα, ἔξω ἀπὸ ὅσα εἶναι σημειωμένα μὲ ἄλλες τιμὲς

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΥ, «Ἡ Ματιά». — ε' Ἀγκάθια και Τριβόλοι» (δηγήματα). — ΧΑΡ. ΑΝΤΡΕΑΔΗ, «Ὁ «Μέγ' Ἀλέξαντρος». — ΒΑΡΑΕΝΤΗ, «Δόξα και Ζωή». — ΗΑΙΑ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΗ, «Δάφνης και Χλόη» τοῦ Λόγγου. (μετάφρ.). — «Τίμωνας ὁ Μισάνθρωπος» τοῦ Λουκιανοῦ (μετάφρ. λ. 50). | «Ὁ Προσκυνητὴς». — ΡΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ, «Τὰ Τραγοῦδια τοῦ Ἀπολλῆ» (δρ. 2). — Π. Σ. ΔΕΛΤΑ «Στοχασμοὶ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν μας» (λ. 50). — «Γιὰ τὴν Πατριὰ — Ἡ καρδιά τῆς Βασιλοπούλας» (δρ. 3,50). — «Παραμῆθι δίχως ὄνομα» (δρ. 3,50). — «Τὸν καιρὸ τοῦ Βουλγαροκτόνου» (τόμοι 2, δρ. 4,50). — ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ. «Ἀπὸ τὸν Κόσμο τοῦ Σαλονιοῦ». — ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ «Φυλλάδες τοῦ Γερσόδμου». — ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΖΕΡΒΟΥ, «Νησιώτικα Τραγοῦδια». — Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ, «Τὰ Γεωργικὰ τοῦ Βεργίλιου» (λ. 50). — «Σακόνταλα» τοῦ Καλλιμάχα (δρ. 1). — ΙΑΔ, «Σαμοθράκη» δρ. 2). — Θ. ΚΑΤΡΑΠΑΝΗ, «Τὰ Τραγοῦδια τοῦ Στρατιώτη» (λ. 10). — ΑΝΤΩΝΗ Κ. ΛΕΚΟΠΟΥΛΟΥ, «Τὸ Βιολί». — ΑΛΕΞ. ΜΑΡΠΟΥΤΖΟΓΛΟΥ «De Profundis» τοῦ O. Wilde (δρ. 2). — ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΤΗ «Ἄγγ. τοῦ Δελινοῦ» (δρ. 2). — «Οἱ νεκροὶ τῆς ζωῆς» (δρ. 2). «Στὸ Ἄμπουρο» (δρ. 2). — ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗ, «Ὁ ἔμπορος τῆς Βενετίας» (Β' ἔκδοσις). — ΑΛΕΞΑΝΤΡΑΣ ΠΑΠΑΜΟΣΧΟΥ, «Ἀθρῶνιος Μηχανισμός». — ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ, «Τὰ Παλιὰ και τὰ Καινοῦργια». — ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΑΡΗ, «Ὁ Αἶας» τοῦ Σοφοκλή (μετάφρ.). — ΗΑΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ, «Πλουτάρχου: Περὶ Παιδῶν Ἀγωγῆς» (μετάφρ.). — ΓΙΑΝΝΗ ΣΤΕΦΑΝΗ, «Μπουμπουκία». — Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (δράματα): «Ζωντανοὶ και Πεθαμμένοι», — «Ὁ Ἄσματος», — «Οἱ Ἀλυσίδες» (δρ. 2). — ΜΕΝΟΥ ΦΙΑΗΝΤΑ «Ἀπὸ τοὺς Θρόλους τῶν Αἰώνων», — «Γραμματικὴ τῆς Ρωμαϊκῆς Γλώσσας» (Α' ἔκδοσις) και Β' ἔκδοσις, τόμοι 2 (δρ. 5). — Ζ. ΦΥΤΙΑΗ, (δράματα): «Τὸ Ἐκθετο», — «Δίχως Ἄκρογιάλι», — «Χτισμένο στὸν Ἄρμος». — ΦΩΤΗ Δ. ΦΩΤΙΑΔΗ, «Τὸ Γλωσσικὸ Ζήτημα». — «Στὴ «Φοιτητικὴ Συντροφιά» (λ. 50). — ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ, «Μελέχρο». —

Γιὰ τὸ ἔξωτερικό, λ. 25 παραπάνου ὁ κάθε τόμος.

ΤΟΜΟΙ περασμένοι τοῦ «ΝΟΪΜΑ» (ἔξω ἀπὸ τὸν πρῶτο τοῦ ποῦ δὲν ὑπάρχει κἀνενα τοῦ ἀντίτυπο) πουλιοῦνται ρω 10,50 ὁ ἕνας γιὰ τὴν Ἑλλάδα και φρ. χρ. 12,50 γιὰ τὸ ἔξωτερικό.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

ΕΠΙ ΤΗ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΦΚΣΤ' ΤΗΣ 11 ΑΠΡΙΛ. 1859 ΚΑΙ ΒΥΣΑ' ΤΗΣ 8 ΙΑΝΟΥΑΡ. 1897

ΛΑΧΕΙΟΦΟΡΟΝ ΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡ. 30,000,000

ΔΙΗΡΗΜΕΝΟΝ ΕΙΣ 300,000 ΟΜΟΛ. 100 ΔΡΑΧ. ΕΚΑΣΤΗΝ

ἐπὶ τόκῳ ἐτήσιῳ πρὸς Δραχ. 2 1)2 ο)ο μετὰ Λαχνῶν.

Ἐξοφλητέον ἐντὸς πεντήκοντα πέντε ἐτῶν

Σύνολον τῶν καταβλητέων Λαχνῶν 14,925,000 Δρ. Πρώτη κλήρωσ. μετὰ λαχνῶν τῆ 1 Αὐγ. 1912

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΑΝ ΕΓΓΡΑΦΗΝ ΤΟΥ ΟΛΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ

Α' Καταβολὴ τοῦ ἀντιτίμου εἰς δόσεις πρὸς Δραχ. 106 καθ' ὁμολογίαν τοῦ χαρτοσήμου ὄντος εἰς βάρος τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς

Πρώτη δόσις Δραχμᾶς 30	κατὰ τὴν ἐγγραφήν
Δευτέρα >	> 25 ἀπὸ 1 μέχρι 15 Ὀκτωβρίου 1912
Τρίτη >	> 25 ἀπὸ 1 μέχρι 15 Ἰουνίου 1913
Τετάρτη >	> 26 ἀπὸ 1 μέχρι 15 Ὀκτωβρίου 1913

Ἐπιτρέπεται ἡ προκαταβολὴ τῶν ὑπολειπομένων δόσεων καὶ μετὰ τὴν ἐγγραφήν, ἀλλὰ μόνον παρὰ τῆ Ἐθνικῆ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῖς Ὑποκαταστήμασιν αὐτῆς ἐπὶ ἐκπτώσει τόκου προεξοφλήσεως 2 1)2 ο)ο λογιζομένου ἐπὶ τοῦ ἡμίσεως τοῦ μέχρι 1 Νοεμβρίου 1913 χρόνου.

Β' Προκαταβολὴ ὀλοκλήρου τοῦ ἀντιτίμου

Οἱ ἐγγραφόμενοι δύνανται νὰ προκαταβάλωσι κατὰ τὴν ἐγγραφήν ὀλόκληρον τὸ ἀντίτιμον τῶν ὁμολογιῶν ἐπὶ καταβολῇ ἐφ' ἀπαξ (τοῦ χαρτοσήμου εἰς βάρος τῆς Τραπεζῆς) ΔΡΑΧΜΩΝ 106.

ΜΕΤΟΧΗ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΛΑΧΝΟΥΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

Οἱ ὁμολογιούχοι μετέχουσι πασῶν τῶν κληρώσεων ἀπὸ τῆς καταβολῆς τῆς Α' δόσεως, ἀλλ' οἱ καθυστεροῦντες μίαν ἢ πλείονας τῶν ἐπομένων δόσεων δὲν δικαιούνται εἰς λαχνούς ἐφ' ὅσον δὲν ἐξώφλησαν πρὸ τῆς κληρώσεως τὴν ἢ τὰς καθυστερουμένας δόσεις μετὰ τοῦ τόκου ὑπερημερίας.

ΕΓΓΡΑΦΑΙ

Ἐγγραφαὶ γίνονται δεκταὶ εἴτε ἀπ' εὐθείας εἴτε δι' ἀλληλογραφίας ἐπὶ καταβολῇ τῆς πρώτης δόσεως παρὰ τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῖς Ὑποκαταστήμασιν αὐτῆς ἀπὸ 15)28 Ἀπριλίου μέχρι 30 Μαΐου) 13 Ἰουνίου 1912.

Παρὰ ταῖς ἐτέρας Τραπεζαῖς Ἰονικῆ Limited, Τραπεζῇ Ἀθηνῶν, Τραπεζῇ τῆς Ανατολῆς, Δαικῆ Τραπεζῇ, Ἐμπορικῇ Τραπεζῇ καὶ τοῖς Ὑποκαταστήμασιν αὐτῶν. Ἀπὸ 1)14 Μαΐου μέχρι 30 Μαΐου) 13 Ἰουνίου 1912.

Ἡ πληρωμὴ τοῦ ἀντιτίμου τῶν ὁμολογιῶν δύνανται νὰ γίνῃ,

Ἐν Ἑλλάδι, διὰ τραπεζικῶν γραμματίων, χρυσοῦ καὶ τραπεζικῶν ἐπιταγῶν ὄψεως ἐπὶ Παρισίων, τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν ἐπιταγῶν γενομένων δεκτῶν εἰς τὸ ἄρτιον. Ἴνουνται δεκταὶ καὶ λίραι Ἀγγλίας πρὸς δραχμ. 26,15 καὶ δολλάρια πρὸς δραχμᾶς 5,15.

Ἐν ἐφ' Ἐξωτερικῇ ἢ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ δι' ἀλληλογραφίας ἡ καταβολὴ τοῦ ἀντιτίμου γίνεται διὰ τραπεζικῶν ἐπιταγῶν ὄψεως φράγκων, λιρῶν Ἀγγλίας καὶ δολλαρίων εἰς τὰς αὐτὰς ὡς ἄνω τιμὰς.

Κατὰ τὴν ἐγγραφήν παραδοθήσονται τοῖς ἐγγραφόμενοις προσωριναὶ ἀποδείξεις, ἀνταλλαχθίσόμενα διὰ προσωρινῶν ἀνόνημων τίτλων πρὸ τῆς πρώτης κληρώσεως.

Οἱ προσωρινοὶ ἀνόνημοι τίτλοι ἀνταλλαγίσονται διὰ τῶν ὀριστικῶν, φερόντων προσηρημένα καὶ τὰ σχετικὰ τοκομερίδια ἐπὶ τῇ καταβολῇ τῆς τελευταίας δόσεως. Κατὰ τὴν ἀνταλλαγὴν δὲν τηρεῖται ἡ ταυτότης τῶν ἀριθμῶν.

Τοὺς ἀνόνημους προσωρινούς τίτλους καὶ τοὺς ὀριστικούς ἀνόνημους τίτλους οἱ ὁμολογιούχοι δικαιούνται νὰ λάβωσι εἴτε παρὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις Καταστήματος τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς εἴτε τῇ αἰτήσει των παρὰ τῶν Ὑποκαταστημάτων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἢ παρὰ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐτέρων Τραπεζῶν ἢ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ὑποκαταστημάτων αὐτῶν.

Πρὸς τοὺς ἐν τῷ ἐξωτερικῇ ἢ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐγγραφόμενους ἀποστέλλονται ἀποδείξεις ἐγγραφῆς, οἱ δὲ προσωρινοὶ ἢ ὀριστικοὶ ἀνόνημοι τίτλοι ἀποστέλλονται ἀποδοθέντων τῇ αἰτήσει καὶ ἐπ' εὐθύνῃ των, ἐπὶ καταβολῇ τῶν ἐξόδων ἀποστολῆς, ἀλλ' ἡ Ἐθνικὴ Τραπεζα εἰσδέχεται νὰ κρατῆσθαι τοῦτους πρὸς φύλαξιν εἰς τὸ ταμεῖον τῶν Τίτλων αὐτῆς, ἀποστέλλομένης τῆς σχετικῆς ἀποδείξεως πρὸς τὸν ὁμολογιούχον μετὰ σημειώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῆς ὁμολογίας ἐπὶ καταβολῇ ἐφ' αὐτοῦ τοῦ ἐπὶ τῆς ἀποδείξεως χαρτοσήμου 50 λεπτῶν καὶ ἄνευ πληρωμῆς φυλάκτρων ἐπὶ μίαν πενταετίαν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1914 λογιζομένην.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΛΑΧΝΩΝ

Λαχνοί κατά το έτος 1912. Δύο κληρώσεις.

1 Δεκεμβρίου			1 Νοεμβρίου		
Όμολογία μετά λαχρών	Λαχνοί	Σύνολον λαχρών	Όμολογία μετά λαχρών	Λαχνοί	Σύνολον λαχρών
1	100000	100000	1	50000	50000
5	3000	15000	5	3000	15000
10	1000	10000	10	1000	10000
16		125000	16		75000

Λαχνοί από το έτος 1913—1931. Τέσσαρες κληρώσεις κατ' έτος.

1 Μαρτίου			2 Μαΐου			1 Δεκεμβρίου			1 Νοεμβρίου		
Όμολογία μετά λαχρών	Λαχνοί	Σύνολον λαχρών	Όμολογία μετά λαχρών	Λαχνοί	Σύνολον λαχρών	Όμολογία μετά λαχρών	Λαχνοί	Σύνολον λαχρών	Όμολογία μετά λαχρών	Λαχνοί	Σύνολον λαχρών
1	100000	100000	1	50000	50000	1	75000	75000	1	50000	50000
5	3000	15000	5	3000	15000	5	3000	15000	5	3000	15000
10	1000	10000	10	1000	10000	10	1000	10000	10	1000	10000
16		125000	16		75000	16		100000	16		75000

Λαχνοί από το έτος 1932—1941. Τέσσαρες κληρώσεις κατ' έτος.

1 Μαρτίου			2 Μαΐου			1 Δεκεμβρίου			1 Νοεμβρίου		
Όμολογία μετά λαχρών	Λαχνοί	Σύνολον λαχρών	Όμολογία μετά λαχρών	Λαχνοί	Σύνολον λαχρών	Όμολογία μετά λαχρών	Λαχνοί	Σύνολον λαχρών	Όμολογία μετά λαχρών	Λαχνοί	Σύνολον λαχρών
1	100000	100000	1	25000	25000	1	75000	75000	1	25000	25000
5	3000	15000	5	3000	15000	5	3000	15000	5	3000	15000
10	1000	10000	10	1000	10000	10	1000	10000	10	1000	10000
16		125000	16		50000	16		100000	16		50000

Λαχνοί από το έτος 1942—1951. Τρεις κληρώσεις έτησίως.

1 Δεκεμβρίου			1 Δεκεμβρίου			1 Νοεμβρίου		
Όμολογία μετά λαχρών	Λαχνοί	Σύνολον λαχρών	Όμολογία μετά λαχρών	Λαχνοί	Σύνολον λαχρών	Όμολογία μετά λαχρών	Λαχνοί	Σύνολον λαχρών
1	100000	100000	1	25000	25000	1	50000	50000
5	3000	15000	5	3000	15000	5	3000	15000
10	1000	10000	10	1000	10000	10	1000	10000
16		125000	16		50000	16		75000

Λαχνοί από το έτος 1952 — 1956. Δύο κληρώσεις έτησίως.

1 Δεκεμβρίου			1 Οκτωβρίου		
Όμολογία μετά λαχρών	Λαχνοί	Σύνολον λαχρών	Όμολογία μετά λαχρών	Λαχνοί	Σύνολον λαχρών
1	75000	75000	1	25000	25000
5	3000	15000	5	3000	15000
10	1000	10000	10	1000	10000
16		100000	16		50000

Λαχνοί από το έτος 1957 — 1967. Μία κληρώσις έτησίως.

1 Ιουνίου		
Όμολογία μετά λαχρών	Λαχνοί	Σύνολον λαχρών
1	75000	75000
5	3000	15000
10	1000	10000
16		100000